

VÅRE ROVDYR

Årgang 13

2 - 99

issn 0801-4728

VÅRE ROVDYR

Tidsskriftet VÅRE ROVDYR er medlemsorgan for FORENINGEN VÅRE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

Redaktør: Viggo Ree

Redaksjon: Rune Voie
Eitrheim 38 c
5750 Odda
Tlf. 53 64 29 37
e-post: runevoie@online.no

Ettertrykk av VÅRE ROVDYR er tillatt og ønskelig, såfremt kilde oppgis. Ettertrykk av tegninger/fotografier er ikke tillatt uten tillatelse av redaksjon eller opphavsperson(er).

Ansvarlig utgiver/redaksjon:
Foreningens styre

Trykk: Odda Trykkeri
5750 Odda

Sats og

Layout: Rune Voie

Annonsepriser:

1/1 side kr 1500,-
1/2 side kr 800,-
1/4 side kr 500,-

Forside: Ulver i vinterskog
Akvarell av Viggo Ree 1984

ISSN: 0801-4728

Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195, 2151 Årnes

Internettadresse: <http://lynx.uio.no/fvr>

Telefon: 63909356

Medlemskontingent min. kr 100,-
Abonnement min. kr 100,-
Juniormedlem (under 18 år) kr 50,-
Bedriftsmedlemskap min. kr 1000,-
Postgiro: 0806.4429494
Bankgiro: 1800.20.97644

FORENINGEN VÅRE ROVDYR
arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler, og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Leder

Berit Lind
Sophus Aars vei 27
0588 Oslo
Priv. 22 22 97 19

Sekretær

Yngve Kvebæk.
Hogås, Maridalen.
0890 Oslo
priv. 22 95 18 91, arb. 23 18 56 07
mob. 91 54 41 91

Kasserer

Stig Anderson.
Fjæreveien 211.
4890 Grimstad
priv. 37 04 33 80, arb. 37 05 71 95

Vararepresentanter

Terje Hareide
Postboks 184
2660 Dombås
mob. 94 83 24 70

Ellen Arnesen,
2044 Frogner,
priv. 63 82 07 20
arb. 22 10 21 10

Arne Flor
Bergstien 18
4800 Arendal
priv. 37 03 16 95
mob. 94 29 86 26

Erling Mømb
Strandstykket 49
2409 Elverum
priv. 62 41 04 96

Regionleder Nord-Norge

Hans Gundersen,
Vidrek,
8520 Ankenesstrand
priv. 76 95 96 55, arb. 76 92 34 00

Regionleder Sørlandet

Arne Flor,
se over

Regionleder Midt-Norge

Erling Schjølberg
Sykehusblokka, Vollan
7300 Orkanger
mob. 91 37 91 13

Lokalkontakter: se nest siste omslagsside

TAKK FOR MEG

Etter 9 år som leder av Foreningen Våre Rovdyr var det både riktig og viktig å trekke seg fra vervet. Og ordtaket "nye koster, koster bedre" er ingen usannhet, og særlig hvis den forrige koster hadde for mange gjøremål. Og totalt sett ble det for mange gjøremål i tilværelsen for meg. Dette skapte trøbbel og de signalene måtte jeg ta hensyn til. Uansett skal en organisasjon skifte leder i ny og ne slik at nye ideer, strategier og arbeidsmetodikk blir fornyet og forhåpentligvis forbedret. Jeg har inntatt en plass i organisasjonen som styremedlem og det takker jeg for.

Foreningen Våre Rovdyr er en svært aktiv forening. Til tross for at foreningen drives kun på idealisme og hvor ressursene er sterkt begrenset hva kroner og øre angår, så har den en svært viktig rolle i naturvernet. Dette har jeg hatt gleden av å være med på å lede sammen med øvrige styremedlemmer. Vi har et veldig godt miljø hvor den dype naturgleden ligger til grunn for engasjementene. Et miljø som har gitt meg mange venner for resten av livet - noe som jeg er meget takknemlig for. Og sammen har mange av oss fått oppleve rovdirene i sitt rette miljø. En viktig ingrediens i et viktig arbeid. I slutten av 1980 årene var jeg ute å sporet ulv på Finnskogen så fort jeg hadde anledning. Og noen fantastiske kvelder i ulveskogen ga meg sterke inntrykk og inspirasjon. Og fra denne tiden lærte jeg veldig mye om rovdyr. Jeg minnes mange situasjoner med rovdyrvenner som har vært ganske så spesielle og morsomme. Det både i inn- og utland. De årlige bjørneturene i foreningens regi har vært fine opplevelsesturer hvor vi også har sett bamser flere ganger.

Det er mange i foreningen som jeg gjerne skulle ha hatt mer kontakt med, men dessverre har tiden begrenset seg. Og det er noen jeg har litt dårlig samvittighet for. Mange ganger har det fart gjennom hodet mitt "tenk om jeg kunne arbeide med dette på heltid - da skulle jeg fått gjort mye da". Men selv om vi ikke har hatt noen heltidsansatte så tror jeg foreningen må være norgesmester i pressedeckning!

Til slutt vil jeg takke alle medlemmer, rovdyrvenner og styret i Foreningen Våre Rovdyr for det arbeidet dere har gjort i mitt lederverv, og håper inderlig at dere står på for at ikke politikere og forvaltning skal få ta fra oss denne viktig naturarven vår som de store rovdirene er. Vår nye leder Berit Lind kjenner jeg ikke godt, men av det lille jeg kjenner til henne er jeg overbevist at vi får en dynamisk og flott leder. Så herved takker jeg for meg og ønsker vår nye leder **Berit Lind** lykke til.

Morten Bilet

Den utrolige historien om det dødsdømte ulveparet

Ulverettssaken var en av de heteste mediasakene i våres. Og ingen sak har skapt så mye engasjement, følelser, fortvilelse og reaksjoner mot forvaltnings-apparatet vårt på svært lange tider når det gjelder naturforvaltning. Her kommer en kort oppsummering av det som har skjedd:

Den 25. januar ga Direktoratet for naturforvaltning (DN) fellingsstillatelse på to ulver som i vinter har holdt til på vestsiden av Glomma i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner. DN's begrunnelse var at ulvene gikk i et området hvor det var relativ stor sauetetthet og at de potensielle skadene ville bli meget store.

I likhet med andre verneorganisasjoner sendte Foreningen Våre Rovdyr (FVR) klagebrev på vedtaket, henholdsvis 16 feb., med et juridisk brev, og den 19 feb. med et oppsummerende og generelt brev.

På en pressekonferanse 5 mars opprettholdt DN og Miljøverndepartementet (MD) fellingsstillatelsen som skulle settes i verk umiddelbart. I et brev av samme dato fra vår glimrende advokat Nils Ihlen Ramm påklaget FVR sammen med Naturvernforbundet (NNV) vedtaket og forlangte å prøve denne avgjørelsen inn for domstolene - da i første innstans namsretten slik at vi kunne få en midlertidig forføyning.

Ulvejakten ble stanset inntil avgjørelsen fra namsretten ble tatt. Rettsmotedagen i namsretten var torsdag 11 mars. FVR representert ved Viggo Ree og NNV representert ved Thor Midteng samt vår advokat skulle gi uttrykk for vår sak og MD og DN repre-

sentert ved henholdsvis Stein Lier Hansen, Pål Vidar Sollie og regjeringsadvokat Elisabeth Stenwig skulle forsvare fellingen.

I over 10 timer varte møtet og utfallet var uklart. Dagen etter (fredag 12) falt dommen - VI VANT! Ulvejakten ble stanset i tolvte time - i hvertfall for denne gang.

Så skjer det utrolige - søndag 14 mars ble en ulv i det aktuelle området påkjørt av et tog! Det viste seg å være en tispe og alt tydet på at det var tispa i paret som skulle avlives. Det ble spekulert i ulovlig avlivning/gift etc., og kanskje ikke så rart etter at folk med masker fra området stod frem i media i fjor om at de ville skyte ulv ulovlig. Men etter omfattende sporing med folk fra Fylkesmannen i Hedmark kom det en ny melding torsdag 18 om at ulveparet er inntakt og at det høyst sannsynlig dreier seg om en ulv fra flokken som holder til lenger øst på Koppangkjølen.

Dagen etter fikk vi nyheten om at MD og DN ikke anker saken inn for lagmannsretten. Det vil si at vi må begjære saken helt opp til de høyeste domstolene. Og det gjør vi! Her blir det spenning til siste slutt!

Morten Bilet

Våre Rovdyr nr. 2 og 3 - 1999 forsinket på grunn av bl.a.:

Fellingstillatelsen, klagene, namsrettskjennelsen og andre saker i tilknytning til ulvene i Hedmark vinteren 1998/99 - Del 1.

En oppsummering av Viggo Ree

Som alle medlemmer av Foreningen Våre Rovdyr er kjent med arbeider styrets representanter på frivillig basis. Dette gjelder også andre aktive personer innen foreningen. Innsatsen for rovdyrene blir derfor som regel gjennomført på kvelds- og nattestid. I perioder kan oppgavene med f.eks. høringsuttalelser, møter og takling av mediene være tildels svært arbeidskrevende for styremedlemmene. En slik turbulent periode fant sted på ettervinteren i år. Fellingstillatelsen på ulveparet i Hedmark vest for Glomma og de etterfølgende runder i rettsapparatet med møter, brevskrivning, medieoppfølging osv. førte til at mesteparten av de ressurser og den tid vi hadde til rådighet ble brukt på dette arbeidet.

Når noen oppgaver skal prioriteres er det imidlertid alltid noe annet som må lide. I vinter og vår ble derfor bl.a. arbeidet med medlemstidsskriftet skadelidende. Artikler som skulle vært skrevet og annet stoff som skulle vært tilrettelagt for i første rekke *Våre Rovdyr* nr. 2 i år måtte beklageligvis legges til side på grunn av det ressurskrevende ulvearbeidet. Også sommeren i år ble hektisk med periodevis mange ulvenyheter, ulike skadesaker og et økende antall henvendelser fra mediene - i tillegg til alle andre rovdroppgaver innen foreningen. Forsinkelser og problemer har en tendens til å hope seg opp og forplante seg utover i ettertiden. Med de arbeidsmulighetene vi har til rådighet har derfor gjennomføringen av disse oppgavene og utfordringene vi står overfor foregått i rykk og napp. I et forsøk på å komme nogenlunde ajour med tidsskriftsituasjonen har undertegnede tatt på seg oppgaven med å sammenstille noe av det viktigste stoffet i tilknytning til årets ulveengasjement. Resultatet har blitt en

blanding av brever, rettsdokumenter og faksimiler fra pressen der våre medlemmer nå kan studere denne saken mer i detalj. Dette stoffet fyller opp to nummer av *Våre Rovdyr*, og nr. 3 vil komme samtidig med eller like etter utsendelsen av nr. 2. Styret beklager forsinkelsen, men vi ber samtidig om forståelse for situasjonen som har oppstått.

Rettsaken i Oslo byrett vil starte den 7.12.1999. På denne åpningsdagen vil ikke bare Norges Naturvernforbund og Foreningen Våre Rovdyr stille i rettssalen. Vi har nemlig invitert med Verdens Naturfond, slik at det følgelig nå er tre naturvernorganisasjoner som skal føre sak mot staten. Til denne prosessen trenger vi all den støtte vi kan få fra våre medlemmer. Vi oppfordrer derfor alle som er opptatte av denne saken å fortsatt støtte oss - både økonomisk og på ulike andre måter. Midler til rettsaken kan overføres Ulvefondet (Foreningen Våre Rovdyrs ulvefond - konto nr. 2800.10.08317 - nettsadresse: <http://lynx.uio.no/fvr>). En hjertelig takk til alle som allerede har sendt oss økonomiske bidrag i denne forbindelse. Økt oppslutning om tidsskriftet med innsending av artikler og annet stoff letter også arbeidssituasjonen for både redaktøren og styret.

Vi har gått tom!

Foreningen har kun igjen fem hefter av *Våre Rovdyr* nr. 1/99. Årsaken er en formidabel medlemsøkning i løpet av året.

Det er sikkert en del medlemmer som ikke sparer på tidsskriftet, og vi vil sette stor pris på om disse sender hefte nr. 1/99 i retur til vår adresse:
Foreningen Våre Rovdyr, Postboks 195, 2151 Årnes.

Styret

«Jeg er spent på om vi greier å styre veksten av ulvebestanden dit vi vil den skal være.»

KÅRE GJØNNES,
LANDBRUKSMINISTER

- Ulven bort fra Koppangskjølen

Det skal ikke være ulv på Koppangskjølen. Ulvebestanden skal holde til i Sør-Hedmark, Akershus og deler av Østfold. Men før familiegruppen i Østerdalen kan skytes, må bestandsmålet nås, sa statssekretær Jesper Simonsen i Miljøverndepartementet i møte med beitelag fra Rendalen og Stor-Elvdal.

AV
PER MAGNUSSEN

Representanter fra Hanestadkjølen Sauesankelag, Vestkjølen Beitelag og Koppangskjølen Beitelag orienterte om den vartskelige sommeren sauebrukerne med sau hjemme på innmark har hatt.

– Det har vært en knalltøff tid, mange har fått psykiske problemer. Hadde vi visst det vi vet i dag da vi hentet ned sauen, hadde vi ikke gjort det. Vi er ikke interessert i en slik sommer til, sa Per Kjøtil Granerud.

– En normal utvikling av ulvestammen i Sør-Skandinavia gjør at dere kan ta bort familien på Koppangskjølen nå, sa Sæmring Hanestad.

Både statssekretær Simonsen og landbruksminister Kåre Gjønnes understreket at området i Stor-Elvdal og Rendalen som nå huser en ulvefamilie ikke skal ha ulv i framtida.

– Når vi når bestandsmålet på åtte-ti familier, vil det bli et kjerneområde for ulv, og det vil ikke være i dette i området men i Sør-fylket, Akershus og deler av Øst-

fold, sa statssekretær Simonsen.

Inntil målet var nådd, og det kan skje allerede i løpet av denne vinteren, ba han sauebrukerne vise tålmodighet, og være med på videre konstruktivt samarbeid om løsninger.

Direktør Stein Lier-Hansen advarte mot å tro at det å skyte en eller to ulver på Koppangskjølen vil løse problemet.

– Nå er denne ulvefamilien en av tre i Norge. Det er så lav bestand her at vi ikke kan skyte en hel gruppe. Men vi ønsker å gå over fra individforvaltning til bestandsforvaltning. Ved å skyte en ulv risikere vi at tida fram til bestandsmålet nås tar lengre tid, og vi kan også komme til å sprengte gruppen slik at den sprer seg videre i området. Når vi når nivået vi skal nå, og det gjør vi raskt, da kan vi løse problemet deres, sa Lier-Hansen.

Hvor yngler ulven?

Landbruksminister Gjønnes støttet statssekretær Simonsen, men problematiserte situasjonen noe mer:

– Vi har et problem. Ulven kan yngle, men vi vet ikke hvor. Vi må

være så ærlige at vi sier at dette er det store spillet, jeg er spent på om vi greier å styre veksten av ulvestammen dit vi ønsker den skal være, sa Gjønnes.

– Kommer det en ulvefamilie lenger nord, for eksempel i Tynsetområdet hvor konflikten med næringen vil bli enda større, da må den skytes, sa Lier-Hansen. For familien på Koppangskjølen kan skytes, må bestandsmålet altså være nådd i det området de tenker seg ulven skal holde til i.

Gjønnes og Simonsen ba brukerne være med å samarbeide om alternative strategier for neste beitesesong.

Sæmring Hanestad så at det skulle de diskutere, men at de har som utgangspunkt at sauen skal på beite neste år, ulv eller ikke ulv.

Gjønnes sa også at departementet hans vil tilføre mer midler til rovdyrforvaltningen i fylket med store problemer.

NOK ULV: Sæmring Hanestad (t.v) ga landbruksminister Kåre Gjønnes beregninger han mener viser at ulvestammen er stor nok til at familien på Koppangskjølen kan skytes.

Grunneierne vil fjerne ulvene

Grunneierne i Stor-Elvdal har fått ord på seg for å være fraværende i rovdyrdebatten. Nå hopper Stor-Elvdal Grunneierforening ned fra gjerdet, og drar i gang en kampanje hvor målet er å fjerne ulven fra kommunen.

AV
TORGEIR OLSEN

– Etter at ulven gjorde sitt inntog i kommunen er det gjort en rekke funn av elg som er tatt av ulv - dette til tross for at man ikke har gjort noe spesielt for å kartlegge omfanget av drepte elger, sier leder i Stor-Elvdal Grunneierforening, Odd Grundt.

Jegerne forsvinner

– En ulveflokk vil innenfor sitt leveområde redusere mengden hjortevilt betydelig. Det medfører ikke bare reduserte jaktinntekter, men også reduserte jaktmuligheter, mener nestleder i Stor-Elvdal Grunneierforening, Haaken W. Mathiesen.

– På grunn av den negative utviklingen innen jord- og skogbruk har inntektene fra jakt blitt stadig viktigere for landbrukseidommene i vårt område. To jakthunder er dokumentert drept av ulv i Stor-Elvdal og Rendalen. Det er grunn til å tro at tallet på ulvedrepte hunder er atskillig større. Det som nå er i ferd med å skje, er at jegere som bruker hund kvier

seg for å jakte i vår kommune. Jegerne er rett og slett redde for at ulven skal ta livet av hundene deres. Denne negative utviklinga er allerede merkbar, sier Haaken W. Mathiesen og Odd Grundt.

Konsekvensutredning

Stor-Elvdal Grunneierforening har gått inn i et rovdyrutvalg i samarbeid med Stor-Elvdal Skogeierlag og Norskog. Utvalget vil rette søkelyset på konflikten rovdyr - vilt.

– Vårt hovedmål er blant annet å jobbe for at den nasjonale rovviltpolitikken ikke skal føre til negative konsekvenser for lokalsamfunnet som ikke erstattes fullt ut. Vi ser det som nødvendig at det settes i verk en omfattende konsekvensutredning, som skal kartlegge følgene av den voksende rovviltstammen i området vårt, sier Mathiesen.

Utvalget vil også kjempe for at lisensjakt på rovdyr skal være en del av grunneiers alminnelige jaktrett, slik at grunneier får inntekter av denne jakta.

– Å være vertskap for de fire store rovdyra innebærer et presset på husdyrneringa og viltet er

NEI TIL ULV: Odd Grundt (til venstre) og Haaken W. Mathiesen i Stor-Elvdal Grunneierforening, mener at ulven i Stor-Elvdal må fjernes.

enormt i vår kommune. Grunneierforeninga har et klart budskap til myndighetene: Fordel rovviltbe-

lastninga - nei til ulv i Stor-Elvdal, sier Mathiesen og Grundt i Stor-Elvdal Grunneierforening.

Foreninga har fått et firma til å lage 750 store gule klistremerker hvor dette budskapet kommer tydelig fram. – Hvis noe vil ha dette klistremerket er det bare å stikke innom Glommenbygget på Koppang, sier Mathiesen.

Evenstad base for ulveregistrering

Evenstad blir i vinter hovedbase for ulveregistreringer i Hedmark, Oppland og Østfold fylker. 400.000 kroner har Direktoratet for naturforvaltning (DN) avsatt til dette formålet.

AV
SIGBJØRN KRISTIANSEN

Miljøforvalter Åsmund Fjellbakk hos fylkesmannen i Østfold sier at det er allerede et foretatt rutinemessig sporing allerede i fylket der på bløt jordmark. Det som det for Østfolds del knytter seg mest spenning til er om det er mere ulv. Det er stadig meldinger om sett ulv fra forskjellige kanter.

– Så har dere også innrykk av de nærmest

tamme hybridene som er sett flere steder?

– Vi ringes nærmest ned av publikum og media som er engasjert i denne saken. Imidlertid savner forvaltningen grundig dokumentasjon for hva disse dyrene kan være, sier Fjellbakk som legger til at det er flere forhold som ikke stemmer.

Dermed avviser han at det i Østfold ikke finnes sikre observasjoner for at dette er blandingsdyr og som er farligere for mennesker enn det ulv er. Men Østfold blir et av fylkene som studenter ved Evenstad skal følge og registrere observasjoner etter hvert som de kommer.

Ny familiegruppe i Stor-Elvdal?

Er det etablert en ny familiegruppe av ulv i Hirkjølen/Ledsagerenområdet?

Senest natt til lørdag ble det hørt ulv i

dette området og jegere i traktene der har fortalt om observasjoner. Observasjoner og stadige lyder som antas å stamme fra minst tre ulver skaper grunnlaget for å anta at det sporing på snø kan gi bekræftelsen.

Seksjonsleder Hans Chr. Gjerlaug hos fylkesmannen i Hedmark sier at forestående sporobservasjoner vil bekrefte eller avkreftede dette. Evenstadstudentene skal registrere alle stasjonære ulvegrupper og ut fra materialet og dataene som samles inn vil det være mulig å anslå størrelse av bestand og de revirgrænser ulvene holder seg innenfor.

–Vi har ingen sikre data å forholde oss til utover det vi har fra siste vinter. Om det er en ulvegruppe på vestsida av Glomma er det derfor ikke mulig å kunne fastslå, sier Gjerlaug.

- Ulvene må bort

– De to ulvene som er lokalisert vest for Glomma utgjør en stor trussel for sauene i regionen, og må derfor fjernes snarest, sier Knut Olav Haugland i rovdyrutvalget i Stor-Elvdal.

AV
TORGEIR OLSEN

I rapporten fra fylkesmannen slås det fast at det er minst åtte ulver i Stor-Elvdal. To dyr er lokalisert vest for Glomma, uten at yttergrensene for dette parets leveområde er endelig fastslått. Men det er grunn til å tro at dette vil berøre beiteområder til om lag 10.000 sauer i Stor-Elvdal, Rendalen og Alvdal. Dette vil i så fall forsterke alvoret med ulveetableringer i Østerdalen dramatisk, sier Knut Olav Haugland.

Rovdyrutvalget har nå sendt et

brev til Miljøverndepartementet, der de ber om et møte med den politiske ledelse. – Etter vårt syn er det ikke så mye å lure på, for ulvene som har etablert seg på vestsida av Glomma skal bort. I tillegg vil vi ha en avklaring på neste års beitesituasjon. Nå er det på tide at vi får klart svar på hvilke tiltak forvaltning har tenkt å sette inn. Det burde også være naturlig at vi får en forpliktende framdriftsplan for disse tiltakene, sier Haugland.

– Jeg regner med at departementet kommer med en avklaring på situasjonen før jul. Hvis departementet drøyer med sitt svar, tror jeg de involverte kommuner vil vurdere sitt forhold til forvaltninga. Vi har vært tålmodige i rovdyrstriden, og da er det på tide at vi får betalt for å ha avlastet forvaltninga over lang tid, sier Haugland.

- Vi har fått nok av ulven

Nordre Mangen: Ingen hater ulv, bjørn og gaupe mer enn Anne og Johan Haug på Mikkeldrud.

Av Øivind Eriksen og Anders Sooth Knutsen

- Hva skal vi med slikt pakk? Få djævelskapen i hjæl, tordner Anne og knytter nevene. Hun og Johan har selv opplevd rovdynenes herjinger i saueflokken sin to ganger de siste årene.

I flere tiår har ekteparet levd sitt liv på Mikkeldrud. Her har de vært seg sjøl sammen med sine dyr, tilbaketrasket og upåvirket av det urbane storsamfunn som vi finner kun en times biltur unna. I takt med at pensjonistårene har rullet på, har dyreholdet blitt trappet ned. I dag er det fem sauer i fjøset, i tillegg til en elghund og en liten svart og hvit kattepus som med nysgjerrige øyne tittet på fremmedfolket da Indre besøkte ekteparet mandag ettermiddag.

Plutselig stille

Johan har nettopp hørt på Østlandsendingens avisrunde hvor Indre Akershus Blad presenterte nyheten om hunden som var blitt tatt av ulver et steinkast unna gården.

- Je' hørte losen gikk, men plutselig ble det helt stille. Nå skjønner je' hvorfor, sier Johan og drar fram tobakkspakka og

pipa.

Ingen av de to har noen som helst forståelse hverken for Bernkonvensjonen eller det planlagte kjerneområdet for ulv i deler av Hedmark, Akershus og Østfold.

- Jeg bærer et stort hat, både til rovdynra og til dem som bestemmer at vi skal ha denna faenskapen rundt oss. Det kan du skrive, sier Anne mens øynene lyner. Så blir de milde og mer sørgmodige. Hun kommer inn på de to gangene hun og Johan har funnet sine kjære sauer ihjelrevet til det ugjenkjennelige til tross for at de har gått inngjerdet, like nedenfor tunet.

Fryktet ikke ulven

- Tenk på frykten og lidelsene disse stakkars dyra våre hadde før rovdynpakket beit dem ihjel, sier Anne. Øynene begynner å gnistre igjen når ordet rovdyn kommer over hennes lepper.

- Nei, tidenc forandrer seg. I 1852 gikk dom manngard for å utrydde ulvepakket. Nå skal de ha dyra tilbake i våre skauer. Det hører ette no' sted hime, sier Johan og tar et par dype drag av pipa han nå har fått fyr på. Men til tross for sin inbitte motsand for ulven, frykter han den ikke.

- Men ulven kan frykte meg. Rifsa står klar med fem skött, kommer det lavmælt, men bestemt.

Følger med

Johan har fulgt ivrig med i

debatten som går mellom by og land i rovdynstriden. Han har også dannet seg sine meninger om sentrale aktører.

Han derre Wabakken kan til nød gå. Han er i alle fall litt sakelig i sine uttalelser.

Wiggo Ree i Foreningen Våre Rovdyn står derimot adskillig lavere i kurs:

- Hadde je' vært 30 år og treffi på'n, spørs det hvordan han hadde sett ut etterpå. Men nå er jeg over 70 så han kan nok føle seg ganske trygg.

Johan og Anne Haug trives på Mikkeldrud på Nordre Mangen. Gården, hvor ekteparet har fem sauer, ligger bare et steinkast unna der en jakthund ble drept søndag. (Foto: Anders Sooth Knutsen)

- Ingenting å jakte på

Nordre Mangen: - Det er ingenting å jakte på lenger. Rovdyra har tatt alt som finnes av vilt. Vi kan like gjerne levere børsene til lensmannen og gi opp.

Av Øivind Eriksen og Anders Sooth Knutsen

Naboene Magne Lerdahl (67) og Helge Bergesæther (58) har bodd på Mangenskogen i en

mannsalder. Jakt og friluftsliv har stått sentralt helt siden karene ble konfirmert. Men med stadig flere rovdyr og mindre vilt blir det lengre mellom hver jaktur.

- Det finnes ingenting å jakte på lenger. Før kunne vi skyte tre-fire harer i løpet av en dag. Nå må vi være storfornøyde hvis vi får en los på 14 dager.

- Dessuten er det blitt farlig å slippe hikkjene. Ulven kan jo slå til når som helst. Når jeg slipper harabikkja mi, er jeg i tvil om jeg får den tilbake, innrømmer Helge som mener det

er høyst på tide å begynne jakten på gråbein.

- Hvis så ikke skjer, er jeg redd for at hele greiene kommer ut av kontroll. Da blir det aldri fred å få igjen.

- Unormalt

Hverken Helge eller Magne tror at ulven som ferdes i nærmiljøet er ekte. Til det mener karene den er alt for nærgående.

- Det kan da ikke være normalt at en ulvflokk tusler to meter unna huset. Det har

skjedd opptil flere ganger det siste året. Og det samme har skjedd på Rømskog. Jeg har hørt mye snakk om at det kan være hybrider, men klarer dem å bite ei rådyrrikkje i to?

- Sannheten ligger kanskje i at noen har sluppet tam ulv fra en dyrepark eller noe.

Men det er ikke bare jegerne som misliker ulven på Mangenskogen. Både barn og andre voksne synes dagens situasjon er direkte utrivelig.

Redd ulven

- Det var flere kjerringer som ikke våget å plukke bær i høst. Det skjøenner jeg. Så lenge ulven går i flokk, er jeg sikker på at den også kan være farlig for mennesker. Uansett vil det gå så langt at en unge blir angrepet før de som styrer her i landet forstår alvoret, sier Helge, mens Magne skyter inn: - Det hadde nok blitt en annen låt i pipa dersom vi hadde sluppet hele Frognerparken full av ulv.

Flere faktorer

Uansett ser det ut som om ulven har kommet for å bli på Mangen. Derfor har ikke de to gode naboene noen forhåpninger om å få tilbake alle harene i skogen igjen. Karene setter seg heller ned i go'stolen og prater om hvordan det var før i tida.

- Men ulven skal ikke ha skylda alene. I tillegg til gråbein er det mange andre faktorer som gjør at viltbestanden er så dårlig. Reven gjør et solid innhogg på hare- og fuglebestanden. Det samme gjelder gaupa, ørnen og hønseshauken. Dessuten har tobearneven skutt det som er igjen av vilt i skogen. Før var vi seks-sju je-

Helge Bergesæther synes situasjonen på Nordre Mangen er utrivelig. - Ingen kan føle seg trygge lenger. Dersom ikke myndighetene griper inn, vil en ulv, før eller senere angripe et menneske, sier han. (Foto: Øivind Eriksen)

gere i skogen her inne. Nå er det titalls hver eneste helg.

- Det er trist for oss som bor her inne og har hatt jakt som den største lidenskap i 50 år.

Nå er det lite å få gjort noe med.

- Vi kan like gjerne levere børsene til lensmannen. Vi har ikke bruk for dem lenger, avslutter Magne Lerdahl.

- Før i tida skjøt vi mye rev. Nå er det ingen som gidder å bruke tida si på det. Når vi så også har fått ulven i bygda, blir det mindre vilt å jakte på, sier Magne Lerdahl. (Foto: Øivind Eriksen)

På bølgelengde. Ulvene vdkner, noe forturnet etter bedøvelsen, klare til å stikke til skogs. Med påmontert radiosender vil de gi forskerne mer kunnskap om sitt liv i de norsk-svenske grensetraktene. F.v. rovdryrforsker Petter Wabakken, Stein Erik Bredvold og veterinær Jon Arnemo.

FOTO: PER AHLQVIST

Syv ulver radiomerket

Syv ulver fra de fire flokkene av den norsk-svenske ulvestammen er nå radiomerket og vil bli fulgt av forskere året rundt.

EIVIND FOSSHEIM

Ulveforskningen går dermed inn i en ny epoke. Til nå har forskerne vært avhengige av sporsnø for å kunne lese seg til ulvenes adferd og levemåte og beregne hvor mange

dyr og flokker det finnes i de norske og svenske skogsmarkene. Ved at de nå har utstyrt syv av ulvene i de fire flokkene i østre Värmland og vest i Dalarna med radiosendere, er det med ett mulig å følge dem året rundt.

På denne måten kan vi skaffe oss mer og langt bedre kunnskaper for å forvalte den voksende ulvestammen på en mest mulig forsvarlig måte, sier rovviltforsker Petter Wabakken ved Høgskolen i Hedmark. Han legger ikke skjul på at hans store juleønske er å radiomerket ulven som mer stabilt holder

til på norsk side, og regner med at myndighetene finner penger til en slik gave som både forvalterne og folk som bor i ulveområdene kan få nytte av.

Wabakken antar at det finnes litt flere enn 20 ulver som befinner seg i Norge eller streifer over på vår side av grensen i ny og ne. I hvert fall er det nå sikkert en flokk med syv dyr nord for Koppang og et par dyr mot Rondane på vestsiden av Glomma. I tillegg er det syv dyr i grensetraktene øst for Oslo.

Radiomerkingen de siste tre dagene er foretatt i regi

av Høgskolen i Hedmark og den svenske Grimsö forskningsstasjon og er utført av et profesjonelt team av norske og svenske ulveforskere, veterinærer og helikopterførere.

Av dyrene som ble radiomerket, er et lederulv-par i en av flokkene samt et lederhunddyr fra en av de andre. I tillegg er det radiomerket fire hvalper, av dem tre hanner og en hunn. Det ble tatt blodprøve for genetiske analyser og dyrene ble målt og veid. To av hvalpene veide 35 og 37 kilo og var i meget godt hold, forteller Wabakken.

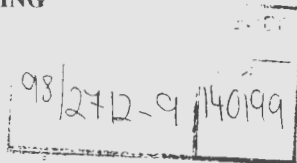
DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING

Kontor: Tungasletta 2, Telefon: 73 58 05 00, Telefaks: 73 58 05 01

Hjemmeside: <http://www.naturforvaltning.no/>

Postadresse: 7005 Trondheim

Miljøverndepartementet
Boks 8013 Dep
0030 Oslo

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

99/297-1 Elu/Tb

Ark. 444.6

Dato

11.1.99

STRATEGI FOR FORVALTNING AV ULV I 1999

Vedlagt oversendes til orientering avtale inngått den 7. september 1998 mellom DN og Naturvårdsverket om "Forvaltning av den skandinaviske ulvebestanden". Avtalen er et resultat av drøftinger mellom de to parter i løpet av 1998, der hensikten med drøftingene var å legge til rette for omforente forvaltningsprinsipper for ulv. Den ulvebestanden vi i dag har i Skandinavia har leveområder i begge land, og det er således nødvendig med et utstrakt samarbeid om forvaltning av arten.

Dokumentet gir en felles plattform for forvaltningen av ulv i Skandinavia og retningslinjer for iverksetting av nye forvaltningstiltak. Både Norge og Sverige er bundet av internasjonale avtaler der ulven er listet som en art som skal være fredet for ordinær jakt. All beskatning og bestandsregulering skal derfor være motivert av behovet for å redusere alvorlige skader og ulemper, og kan bare gjennomføres under forutsetning av at det ikke finnes noen annen tilfredsstillende løsning, og at felling ikke vil innebære reell fare for bestandens overlevelse på sikt. Det vil være betydelige forvaltningsproblemer og konflikter knyttet til en økende ulvebestand i begge land. Selv om disse er av noe forskjellig karakter, kan det ikke forventes at Sverige skal påta seg et større ansvar for å sikre bestandens framtidige overlevelse enn Norge.

Avtalen med Naturvårdsverket bygger på foreliggende politiske og faglige føringer for forvaltningen. Den vil følges opp i 1999 med bl a utarbeidelse av forslag til et felles skandinavisk forskningssamarbeid, samt felles rutiner for, og rapportering av bestandsovervåking. Fra norsk side er det også behov for en løpende vurdering av tiltak med basis i avtalen, særlig sett i lys av potensialet for bestandsvekst i ulvebestanden, samt behovet for arealsonering i forhold til konflikter med sauehold. DN finner derfor grunn til å gjennomgå enkelte momenter i avtalen nærmere, samt synliggjøre våre faglige vurderinger i forhold til problemstillinger av norsk interesse. Vi viser i denne sammenheng også til samarbeidet som pågår mellom fylkesmennene i Hedmark, Akershus og Østfold med sikte på å utvikle en felles regional forvaltningsstrategi for ulv i disse fylkene. Dette arbeidet vil også være en del av de fylkesvise forvaltningsplanene for store rovdyr.

Internasjonale forpliktelser og nasjonale politiske føringer

Både Norge og Sverige har ratifisert Bernkonvensjonen, hvis formål er å verne planter og dyr og deres naturlige leveområder. Ulv står på konvensjonens vedlegg II, hvilket i utgangspunktet innebærer totalfredning og tilstrekkelig sikring av artens leveområder. I rekommendasjon nr. 43 fra den 14. partskonferansen i 1995 blir det rettet en spesiell

oppfordring til Norge, Sverige, Sør-Spania og Alperregionen om å vurdere å sette i verk tiltak for å gjenoppbygge de enkelte lands ulvebestander.

Stortinget har gjennom St. meld. Nr. 35 (1996-97) og Innst. S. Nr. 301 (1996-97) gitt rammebetingelser for ulveforvaltningen i Norge. Det er et mål å etablere reproduksjon av ulv i Norge. Arten skal underlegges et svært strengt vern inntil det er etablert minst 8-10 familiegrupper i Sør-Skandinavia, derav noen i Norge. Først når dette bestandsnivået er nådd, kan ulven forvaltes mer på linje med bjørn og jerv, noe som bl.a. kan innebære lisensjakt i nærmere bestemte områder. Det skal ikke legges til rette for etablering av ulv i områder med samisk tamreindrift.

Sverige og Norge samarbeider om bestandsovervåking av ulv

I Norge registreres ulvebestanden med kontroller av sporobservasjoner og synsobservasjoner i regi av den enkelte fylkesmann. I tillegg gjennomføres det særlige undersøkelser av familiegrupper og etablerte par, jf definisjoner i avtalen av 7.9.98. Status for springssesongen 1997/98 var at det ble påvist 50-72 ulver totalt i de to land, hvorav 21-25 ulver i Norge. De fleste av disse hadde bare tidvis tilhold innenfor landets grenser. Basert på familiegrupper og etablerte par i Norge og Sverige til sammen, ble det anslått at ca 9 valpekull kunne bli født sommeren 1998.

Springssesongen så langt i 1998 har påvist reproduksjon i 5 familiegrupper. Videre sporingsaktivitet utover vinteren vil bli rapportert jevnlig både med hensyn på aktivitetsområder og status for reproduksjon.

Forventet bestandsutvikling

Antall ulver i Skandinavia har økt på 1990-tallet, og bestanden har hatt en gjennomsnittlig årlig bestandsvekst de senere år på mellom 25% og 30%. Det er neppe grunn til å anta at veksten i bestanden vil bli redusert i kommende år, dersom ikke bestanden utsettes for jakt/felling. Det forventes et økende antall observasjoner av ulv i nye områder, da unglulver normalt vandrer ut fra yngleområdene i mars/april. Med et økende antall unglulver vil også potensialet for nyetablering av par og familiegrupper øke. I hvilke områder slike nye etableringer vil skje er avhengig av flere forhold, men en fortetting i nærområdene til etablerte yngleområder er sannsynlig. Forutsatt strengt vern, kan en forvente en hyppigere opptreden og etablering av ulv i kommende år i områder i Hedmark, Akerhus, Østfold og deler av Buskerud og Oppland.

Som det fremgår av avtalen (retningslinjenes pkt 1) er det ikke grunnlag for å fastsette et endelig mål for antall familiegrupper eller totalt antall ulv som kan finnes på den skandinaviske halvøya. Slike endelige måltall vil åpenbart være avhengige av hvor ulven etablerer seg gjennom naturlige prosesser, hvilke øvrige samfunnsinteresser som berøres i de aktuelle områdene, og hva som på kort og lang sikt kan settes inn av effektive forebyggende tiltak.

Utvandring og etablering

I motsetning til f.eks bjørn vandrer både hannulv og hunnuld ut fra sin opprinnelige familiegruppes leveområde. Andelen utvandrere utgjør 25-40% av ungdommene, og distansen fra hjemmeområde til etablering varierer fra noen kilometer opp til over 800 km. En direkte konsekvens av dette er at utvandrende unglulver kan opptre over det meste av den skandinaviske halvøy på kort tid, og at etablering av nye par kan skje raskt. Det er derfor viktig for den framtidige forvaltning at det etableres og vedlikeholdes et overvåkingssystem som avdekker nyetableringer av par, samt reproduksjon i etablerte familiegrupper.

En annen viktig konsekvens er at enkeltulver kan være synlige/observeres over store områder i Skandinavia i den perioden vandringene skjer, med tilhørende potensiale for skade på sau og rein, og fokus på arten i media.

DN tar sikte på at det i løpet av 1999 etableres et informasjonssystem for å spre informasjon om ulven som art, og status i bestandsovervåking, forskning og skademønster.

Forskning og utredning

I Sverige har det de senere år vært planlagt oppstart av et forskningsprosjekt på ulv basert på radiotelemetri. Dette arbeidet er nå intensivert, og det er i perioden 14-17 desember 1998 merket i alt 8 ulver i Sverige, hvorav 7 med radiosendere. Det er videre gjennomført et planleggingsmøte den 7 januar 1999 for å utvikle innhold og organisering av et felles skandinavisk forskningsprosjekt på ulv. Det tas sikte på at et slikt prosjekt kommer i gang i 1999, og er operativt i full skala fra år 2000. DN vil delta aktivt i utforming og finansiering av dette prosjektet, for å sikre at relevante norske problemstillinger blir belyst. Dette kan på sikt også innebære bruk av radiotelemetri på ulv i Norge.

DN viser til at det er nødvendig med et nært samarbeid med Sverige også ved bruk og utvikling av bedre metoder for bestandsregistrering. Bruk av radiotelemetri blir dermed et aktuelt virkemiddel også i forvaltningsmessig sammenheng. En slik bruk av denne type utstyr forutsetter imidlertid at det avklares prinsipielle spørsmål om problemstillinger knyttet til felling av ulv. Erfaring fra radiomerking av andre roviltarter viser at radiomerking som forskningmetode eller for å løse forvaltningsmessige problemstillinger for slike arter kan føre til et betydelig økt press for at det/de merkede individer felles. Dette er neppe ønskelig verken fra forskningshold eller forvaltningen. Konsekvensen vil kunne være at forskning på artene med denne type metodikk må reduseres, med den direkte konsekvens at kostnadene øker og datagrunnlaget svekkes. For å unngå at radiotelemetri som verktøy i forskning og forvaltning fører til utilsiktede negative effekter vil DN gå inn for at det nedfelles som prinsipp at radiosendere ikke kan benyttes for å felle ulv på ordinær skadefellingstillatelse i henhold til viltlovens § 12.

Fellingstillatelser

DN ga i 1998 betinget fellingstillatelse på ulv til fylkesmenn i områder der det ikke var sannsynlig at etablerte par eller familiegupper fantes. Dette forutsettes videreført i 1999. DN ga i tillegg en enkeltstående fellingstillatelse på en ulv i Hedmark/Oppland i forbindelse med skade på sau. DN ser ikke at det er grunnlag for å tillate felling av enkeltdyr innen leveområdet til familiegupper, jf. det som er sagt under avsnittet om bestandsregulering nedenfor.

Ulv som skadevolder på rein

I tråd med Stortingets føringer om at det ikke skal etableres ulv i samiske tamreinområder vil forvaltningsforskriftens forutsetninger om betydelig skade for å kunne gi fellingstillatelse, bli gitt en mindre streng tolkning for ulv i slike områder. Skadeomfanget på samisk tamreindrift forventes derfor å bli begrenset betydelig gjennom skadefelling. Skader som måtte oppstå på tamrein utenfor de samiske tamreinområdene vil bli vurdert fortløpende i forhold til skadeomfang, utvikling og bestandsmål for ulv i det aktuelle området.

Ulv som skadevolder på sau

Erfaring viser at ulv kan volde betydelig skade i sauebesetninger på kort tid. Dette innebærer at en i Norge må utvikle soneringsstrategier for å redusere kontaktpunktene mellom ulv og sau. Stortinget har lagt til grunn at en ikke ønsker etablering av reproduserende bestander av jerv og gaupe i de sauetette områdene på Vestlandet. DN vurderer på denne bakgrunn at det

heller ikke er grunnlag for etablering av ulv i de samme områder. En naturlig konsekvens av dette standpunkt er at det må gjøres en nærmere arealsonering i Norge i forhold til hvilke områder det kan aksepteres at reproduserende ulvebestander etableres. Etablering av ulv må nødvendigvis skje som en naturlig prosess. På bakgrunn av internasjonal kunnskap og erfaringer anser DN det som uaktuelt å flytte ulv i Norge, både for å fjerne en skadevolder og for å etablere ulv i bestemte områder.

Videre vises til at det i områder med familiegupper i hovedsak vil være det reproduserende paret som skaffer mat til gruppen. I slike områder vil det ikke være hensiktsmessig å gi fellingstillatelser på enkelt dyr, da de dyr som rammes i hovedsak vil være dyr som er viktige og nødvendige for familieguppens sosiale struktur. En eventuell felling av disse kan også medføre at hele gruppen splittes opp, og at uerfarne unge individer spres med økt fare for skader i nye områder.

Arealsonering

I St. meld. 35 heter det: *"På sikt vil det vere ein aktuell og kanskje også naudsynt forvaltningsstrategi å opprette eitt eller fleire kjerneområde også for ulv, for å kunne differensiere verkemiddel både med omsyn til felling og bruk av førebyggjande tiltak mot skadar. Lokalisering av slike kjerneområde kan først vurderast når ein har fått etablert reproduserande familiegupper på norsk side av grensa."* Videre heter det i avtalen mellom DN og Naturvårdsverket i pkt 6.: *"Behov for og gjennomføring av en arealmessig sonering for forvaltning av ulv må vurderes av myndighetene i det respektive land ut fra landets egne forutsetninger med hensyn til potensielle skader og konflikter."*

Vi viser videre til det som er sagt over om ulv som skadevolder på sau og rein. Situasjonen oppfattes som avklart vedr sonering i forhold til samisk tamreindrift. I forholdet mellom sau og ulv må det imidlertid skapes større forutsigbarhet både for ulveforvaltningen og for saueholdere. En slik forutsigbarhet kan ikke oppnås uten at en etablerer en arealmessig sonering som styrer virkemiddelbruken både i miljøforvaltningen og i landbruksforvaltningen. Med de erfaringer vi har i dag i forhold til skader på sau bør en slik sonering etableres i løpet av 1999. DN anbefaler med bakgrunn i potensialet for etablering av ulv at en slik arealsonering iverksettes på følgende måte:

- Det legges opp til at de nordlige deler av Hedmark fylke skjermes i forhold til etablering av reproduserende ulveflokker og par. Denne skjermingen må omfatte kommunene Tynset, Tolga, Alvdal, Follidal og Os. Tilsvarende vil de sauetette områdene i Ringsaker måtte skjermes, og grenseområder Hedmark/Oppland vest for Glomma med stort skadepotensiale .
- For de øvrige kommuner i Hedmark øst for Glomma bør det etableres omfattende omstillingsprogrammer for å redusere enten omfanget av saueholdet, eller kontaktpunktene mellom rovvilt og sau ved endrede driftsformer for saueholdet. Slike omstillingstiltak vil også kunne redusere skader fra de øvrige rovviltartene i en del av landet som både er kjerneområde for bjørn, har en betydelig gaupebestand, og der skader på sau må forventes å skje i et betydelig og økende omfang.
- En detaljert arealsonering i fylkene Hedmark, Akerhus og Østfold må vurderes på bakgrunn av arbeidet med en regional forvaltningsstrategi, som pågår i regi av de tre berørte fylkesmennene, og som forventes framlagt 1. halvår 1999.
- For områder utenfor Hedmark, Akerhus og Østfold må det gjennomføres en analyse av konfliktpotensiale og sannsynlighet for etablering av reproduserende ulv i løpet av 1999, for nærmere definering av områder der det eventuelt kan aksepteres etablering av ulv uten for store konflikter.

- For områder der omstillingsprogrammer må iverksettes er det en nødvendig forutsetning at det etableres effektive landbrukspolitiske virkemidler for å sikre framdrift i en slik prosess. DN viser til at de virkemidler vi i dag har på miljøvernsektoren ikke kan nyttes til iverksettelse av en slik omstillingsprosess i det omfang som er nødvendig.

Det er DN's oppfatning at en aktiv bruk av fellingstillatelser/lisensjakt på ulv som virkemiddel i framtida er avhengig av entydige soneringer i forhold til disse virkemidler.

Bestandsregulering og bestandskontroll

I avtalen mellom DN og Naturvårdsverket framgår det i retningslinjenes pkt 3.: *"Tillatelse til kvotebegrenset lisensjakt innenfor nærmere angitte områder med formål å regulere bestanden kan gis ved bestandsnivåer som må fastsettes av myndighetene i hvert av landene ut fra de hensyn som skal ivaretas. Tillatt jakttid for slik jakt bør legges slik at felling kan skje effektivt, men uten å komme i konflikt med prinsippet om yngletidsfredning."*

I løpet av 1999 vil DN legge til rette for en justering av forskrift av 9. juli 1993, om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe, for bl a å tilpasse denne til de nye utfordringer en i dag står ovenfor i forhold til forvaltningen av ulv. Vi viser i denne sammenheng til St.meld.nr 35 (1996-97), og Innst. S. nr 301(1996-97), der det fremgår at felling og bestandsregulering/kontroll fortsatt skal være viktige virkemidler i rovviltforvaltningen. En mer liberal praksis på sikt med hensyn på felling av ulv er en betydelig endring av forvaltningsstrategi for denne arten. Dette må imidlertid betegnes som en logisk utvikling med bakgrunn i gjeldende politikk og nåværende samt forventet bestandsutvikling for denne arten. Det må forventes at tiltak rettet mot ulv er svært kontroversielt også med den bestandsutvikling en nå har i den skandinaviske ulvbestanden. En endring av forvaltningsforskriften er likevel nødvendig for å oppfylle Stortingets mål og intensjoner med rovviltforvaltningen.

DN oppfatter det ikke som sannsynlig at ulvbestanden kan tillates å utvikle seg i forhold til sitt reproduksjonspotensiale i mange år fremover, uten betydelige konflikter med øvrige samfunnsinteresser. Dette innebærer at en i de nærmeste år må forvente at bestanden beskattes gjennom felling. Slik felling kan skje både gjennom uttak av enkelt dyr som vandrer ut og felles på skadefellingstillatelse, og gjennom et styrt uttak gjennom lisensjakt av både enkeltulver, etablerte par og familiegupper.

Felling av skadevoldende enkeltulver utenfor familieguppene forutsettes gjennomført som i dag, ved at den/de som utsettes for skade tildeles fellingstillatelse avgrenset i henhold til viltlovens § 12. For uttak av par og hele familiegupper er det imidlertid nødvendig at viltforvaltningsmyndighetene deltar aktivt. DN tar sikte på å gjennomgå aktuelle virkemidler i løpet av 1999, og fremme forslag om tilrettelegging for denne type tiltak.

Vi vil imidlertid understreke at aktiv bruk av felling som virkemiddel vil kreve en betydelig presisjon i forvaltningen. I denne sammenheng er det vesentlig å ta høyde for ulvens spesielle sosiale organisering, gjennom flokkstruktur og områdebruk som avtegner seg i de enkelte grupper. En viktig effekt vil være at områdebruk og dermed konfliktnivå er forutsigbart i forhold til de etablerte familieguppene. Disse vil være bærende elementer i ulvbestanden over tid, og må behandles særskilt. Etter hvert som antall familiegupper øker vil en imidlertid kunne gjøre inngrep også i disse, forutsatt at en ikke kommer i konflikt med bestandsmålene for øvrig. Eventuelle framtidige inngrep i familieguppene bør likevel skje ved at hele gruppen felles, og ikke ved at enkeltindivid fjernes. Slik fjerning av enkeltindivider kan føre til at hele gruppen splittes opp og spres.

På kort sikt er det DNs syn at det paret som later til å være etablert i Hedmark/Oppland vest for Glomma kan felles vinteren 1999. Dette paret har tilhold i et område som har et betydelig skadepotensiale i forhold til sau. Videre var det i dette området skader på sau sommeren 1998, som utløste bruk av fellingstillatelse på ulv. Minst en av ulvene i paret har dermed tidligere drept sau, og det kan forventes at paret yngler i 1999. Det vil ikke være realistisk å felle flere reproduserende ulver i området sommerstid, verken i forhold til jakteffektivitet eller av hensyn til evt unger i hi. DN viser også til det som er sagt over om arealsonering, der det forutsettes at det aktuelle området ikke skal ha etablerte familiegrupper av ulv. Under forutsetning av at ovenstående forslag til arealsonering legges til grunn for forvaltningen fremover, går derfor DN inn for å felle disse to ulvene vinteren 1999 som ledd i en bestandskontroll.

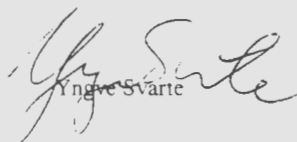
En eventuell felling av disse to ulvene vil forsinke måloppnåelsen i forhold til utviklingen i ulvebestanden. En direkte konsekvens av et slikt inngrep blir dermed at inngrep i øvrige par eller familiegrupper i Norge vil være svært lite aktuelt.

Gjennomgangen av momenter som nevnt over er ikke utfyllende i forhold til de fremtidige utfordringer vedr forvaltning av ulv. Andre viktige utfordringer i fremtiden vil være knyttet til eksempelvis folks frykt for ulv, konflikter med jakt- og jegerinteresser, avklaring av levedyktighetsdata, langsiktige overvåkningsbehov mv. Momentene over er likevel dekkende for hva DN mener bør ha prioritet i 1999.

Med hilsen

Stein Lier-Hansen

Yngve Svarte

Kopi: Naturvårdsverket
Landbruksdepartementet
Norges Bondelag
Norsk Sau og Geiteallag
Norsk Bonde og småbrukarlag
Naturvernforbundet
Foreningen Våre Rovdyr
Bellona
Norske reindriftssamers landsforening
Reindriftsforvaltningen, Alta
Fylkesmennene
Dyrebeskyttelsen
Medlemmene i Sentralt Rovviltutvalg
Utmarkskommunenes Sammenslutning
Kommunenes Sentralforbund
Norges Jeger og Fiskerforbund
Norges Miljøvernforbund

Årnes, 13.1.1999

Pressemelding

PROTEST MOT NORSKE MYNDIGHETERS PLANER OM FELLING AV DET ENE AV TO HELNORSKE ULVEPAR

Direktoratet for naturforvaltning har i brev til Miljøverndepartementet av 11.1.1999 signalisert at de ønsker å gi fellingstillatelse på det nyetablerte ulveparet vest for Glomma i hovedsakelig Stor-Elvdal kommune i Hedmark. Dette er det ene av to helnorske ulvepar. Det andre paret holder til lenger øst i Stor-Elvdal sammen med 5 valper fra henholdsvis 1997 og 1998. De øvrige dyr tilknyttet vårt land er et enslig individ i Østfold samt 13 grensedyr i to flokker der reproduksjon i 1998 fant sted i Sverige.

En bortforvaltning av halvparten av helnorske ulvepar er klart i strid med intensjonene i Stortingets siste rovviltmelding (1996-97), som sier at et første mål er etablering av minst 8-10 familiegrupper i Skandinavia, hvorav noen (les: minst to) i Norge. Felling av dette ulveparet er heller ikke i samsvar med instruksene og signalene fra Bernkonvensjonens sekretariat - jfr. brev av 17.6.1996 og møtet i Miljøverndepartementets regi i Oslo den 17.2.1997.

Foreningen Våre Rovdyr vil dessuten peke på den svært uheldige signaleffekt en felling av et ulvepar nå vil ha internasjonalt, i det en slik jakt naturlig nok også vil bli omfattet med stor interesse blant utenlandske pressefolk. Dette vil representere dårlig reklame for "miljønasjonen" Norge - landet som i sin tid tok initiativet til Bernkonvensjonen.

Det er mange positive signaler i direktoratets brev av 11.9.1999. Dette gjelder ikke minst den aktive forvaltningen med sonering det nå legges opp til. Selv om en fellingstillatelse eventuelt først vil bli gitt etter at en ny rovdyr/husdyrstrategi har fått gjennomslag i bl.a. Hedmark, vil vår forening protestere på det kraftigste mot planene om å gi fellingstillatelse for to av de fåtallige individene av denne direkte truede arten i Norge vinteren 1999.

Morten Bilet (sign.)
Leder

Viggo Ree
Medietalsmann

Tlf.: 22902185 - 93047178

Tlf.: 32157715 - 94412230

Saueiere i Østerdalen

- All ulv må fjernes

All ulv må fjernes fra Stor-Elvdal og Rendalen, ikke bare de to dyrene på vestsiden av Glomma, mener saueeierne i de to kommunene.

GUNNAR TORE LARSEN
Lillehammer

- Forslaget fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) om å fjerne to ulver på vestsiden av Glomma, løser ikke vårt problem. Skal vi kunne slippe sauen på beite, må all ulv fjernes, sier sauebonde Svein Østmoe på Koppang.

I fjor sommer slapp Østmoe 70 sauer på beite i Koppangkjølen. Etter få dager var langt innpå halve flokken tatt av ulv. Saue-tapene i Koppangkjølen førte til at sauebøndene i Stor-Elvdal og Rendalen tilsammen tok 3200 sauer hjem fra beite. Tiltaket kostet staten 5,5 millioner kroner.

- Vi kan ikke leve med 7-8 ulver innenfor beiteområdet, sier Østmoe.

Ifølge direktoratets strategi for forvaltning av ulv, som ble oversendt Miljøverndepartementet mandag, må de to ulvene, som nå er lokalisert i beiteområdet til drøyt 20 000 sau vest for Glomma, bøte med livet i løpet av vintrene.

- Vi kan ikke ha to, eventuelt flere ulver, i et område med så mye sau, sier direktør Stein Lier-Hansen i DN til Aftenposten. Lier-Hansen mener fellings-tillatelse må gis i løpet av de nærmeste ukene.

- Ulven må fjernes før

Fjern ulven!
Sauebonde Svein Østmoe

løsning for de kommende tre-fire beitesesongene som gjør det mulig å beholde ulven i dette området, sier Lier-Hansen.

Gjeterne med våpen

Løsningen, som er utarbeidet av kommunene Stor-Elvdal og Rendalen i fellesskap, går i korthet ut på å flytte sauen til et fjellområde i Rendalen. Beitesesongen forkortes til to måneder.

I tillegg skal sauen gjetes. Dette vil koste staten 3,5 millioner kroner bare i sommer. - Vårt krav er at

hvalpetiden, det vil si i løpet av mars, sier direktøren.

- Hva med ulvefamilien på østsiden av Glomma?

- Vi har kommet

frem til en løsning for de kommende tre-fire beitesesongene som gjør det mulig å beholde ulven i dette området, sier Lier-Hansen.

gjeterne utstyres med våpen og har tillatelse til å skyte om nødvendig, sier ordfører Erling Myhre i Rendalen. Ordføreren mener dette er en kortsiktig nødløsning.

Riktig signal

Leder for Stor-Elvdal Bonde- og Småbrukarlag, Jo Øvergaard, frykter at antall ulv nord i Hedmark vil stige langt raskere enn forutsatt. At det nå er påvist to ulver vest for Glomma i tillegg til ulvefamilien øst for elven, betyr, ifølge Øvergaard, en dramatisk forverring for saueholdet i et område hvor det fra før er påvist store tap på grunn av bjørn, jerv og gaupe.

- Å fjerne de to ulvene er derfor et riktig signal overfor storsamfunnet og en hardt presset saue næring, sier Øvergaard. Han ber nå DN om et møte for å legge opp strategien for årets beitesesong.

- Ulv tar bare 200 sauer

- Ulven tar bare rundt 200 av de rundt 130 000 saue-ner som årlig går tapt i løpet av beitesesongen her i landet, sier Viggo Ree i Foreningen Våre Rovdyr.

- I løpet av tre-fire timer forsvinner det like mange sauer på utmarksbeite her i landet som det ulven tar gjennom hele beitesesongen, sier Ree.

I likhet med Norges Naturvernforbund reagerer Foreningen Våre Rovdyr med uro på at Direktoratet for naturforvaltning (DN) signaliserer muligheten for felling av et ulvepar i Hedmark som ennå

ikke har ynglet. Ree mener Norge vil få stor negativ oppmerksomhet i utlandet dersom det blir gitt tillatelse til felling av ulv i Hedmark i vinter.

- Hvis dette skal være grunn god nok til å fjerne ett av de to kjente ulveparene i Norge, behøver ikke vi tipse utenlandske TV-selskaper.

Det vil myndighetene automatisk selv sørge for dersom de bestemmer seg for å bryte forutsetningene i Bern-konvensjonen. For dette vil være oppsiktsvekkende, mener han. (NTB)

MOT VEGGEN

Direktør med rett til å drepe ulv

— De som har ulv i nærmiljøet bør heller oppsøke den enn sky den, sier direktør Stein Lier-Hansen i Direktoratet for Naturforvaltning. Han synes det er å ha åpnet for jakt på dyret som inntil nylig var utryddingsstruet.

AGNAR KAARSB

Naturdirektøren med rett til å felle ulv og andre fredede rovdyr, underrettes så selv om direktoratet har planer om å utvide fellingstillatelse på to gråbjelken vest for Glomma, er drapsordren ennå ikke gitt.

▼ **Verden føles det å ha ledet armbildet som nå kan ende med at det åpnes for ulvjakt for første gang på svært mange år?**

— Jeg har blandede følelser. Ulven tilhører norak fauna. Derfor oppfattes det som dramatisk og symbolisk at vi åpner for jakt på to individer. Det positive er vi sammen med svenske myndigheter kan dokumentere en vekst som gjør det mulig å felle ulv. Målet med all viltnforvaltningen er å ha så mange dyr at de tåler jakt. Total fredning betyr jo at vi ikke har klart å ta vare på arten.

▼ **Men jakt og fellingstillatelse er et drastisk virkemiddel?**

— Når det først blir vekst blant slike hundedyr, kommer veksten raskt. Da kan veksten også komme ut av kontroll. Årsaken er den sosiale organiseringen. Nå er vi kommet i en situasjon hvor det er nødvendig med aktiv forvaltning, hvor vi både tar hensyn til at vi ønsker rovdryg og at saue-skadene begrenses.

▼ **Er det mulig å forene de to hensynene?**

— Ikke hvis vi ikke får gjennomslag for prinsippet om seleksjon. Altså at ulven får fortrinnsrett i ett område og sauen for fortrinnsrett i andre områder. Det er den eneste måten å lykkes med å nå de politiske målene med rovdrygforvaltningen.

▼ **Hvordan skal ikke vært ved å innføre kjerneområder, slik vi har for gause, jerv og bjørn?**

Kjerneområder er veldig statisk og geografisk begrenset. For en art som bjørn, som vokser slik ringer sprer seg i vann, passer det. Vi vet hvor kjernen i veksten er og når ulvemoser og sprer ut, skjær det på ulike steder fordi den fortlytter seg raskt. Da må vi ha en grovere sortering av områder hvor vi sier ulven skal få leve og hvor den må vite. Fredningsbestemmelsene må lagres nå vi vet hvor ulven er.

▼ **Man et dyr som er totalfredet bør vel nettopp få være i fred, også når det blir flere av dem?**

— I prinsippet er ingen dyr totalfredet. Rovdyrene er utvalgt rovdrygakt, men villoven har også flere særbeholdninger som gjør at vi kan håndtere konflikter mellom en fredet art, og andre samfunnsinteresser. Medretten betyr at bonden kan felle en ulv

Forstår frykten. — Lev et vanlig friluftsliv, og oppsøk heller ulven. Den er langt reddere mennesket enn vi bør være, sier direktør Stein Lier-Hansen i Direktoratet for Naturforvaltning.

FOTO: JON TOMAS ESPENL

som er i ferd med å drepe husdyr. Skadefelling kan brukes i betteperioden. Men en slik fellingmåte kan overfor ulven virke mot sin hensikt. Hvis ulvemoren dreper, spiser en flokk og spre ut nye områder. Det er hverken landbruket eller miljøforvaltningen tjent med.

▼ **Man er en fellingstillatelse, slik dere ønsker å gi nå, noe annerledes?**

— I regningen ble 60 sauer drept da ulven nærmost gikk amok da de første dyrene ble sluppet ut på belte i fjor. Vi kiarer å stanse

allpene og sanke inn de dyrene som allerede var ute. Deretter flak vi gjerdet dem inn. I området vest for Glomma, hvor de to ulvene nå planlegges fjernet, er det ikke mulig å holde 18.000 sauer inngjerdet på samme måte. Da må vi gjøre noe med ulven.

▼ **Man anbefalder en ulv eller litt forenyd. De vil gjøre all ulv Stor-Eldal og Bandalen. Hva synes du?**

— Det er helt aktuelt. Rendalen er et ulvområde, og vi har vist hvordan denne situasjonen kan løses.

▼ **Du er ikke overrasket over kravet?**

— Ingen vil ha ulv i nærheten av seg selv. Men det kan ikke vi ta hensyn til. Stortinget har vedtatt at vi skal ha ulv og direktoratet har forpliktet seg sammen med svenske myndigheter til å samarbeide om å bygge opp en levedyktig stamme.

▼ **Har dere som har ansvar for viltnforvaltningen underordnet veksten i ulvområdene?**

— Ja. Men strategien for ulvforvaltningen vi presenterte i for-

fakta
Ulv i Norge

▼ **Norge er igjen i ferd med å få en levedyktig ulvstamme. 28 ulver er registrert i Sør-Norge. Dyrene er en del av den sør-skandinaviske ulvstammen.**

▼ **Direktoratet for Naturforvaltning åpnet denne uken for at de fleste dyrene kan felles av belegg til saueområdene.**

▼ **Dyrene som må bote med livet er to dyr vest for Glomma i Stor-Eldal i Hedmark.**

▼ **Rovdyrvesner protesterte og mener dette er brudd på internasjonale konvensjoner om fredning av truede dyrarter.**

▼ **Sauebonder mener to dyr er for lite, og vil ikke akseptere at ulven skal få leve i andre saueområder i Hedmark.**

rige uke, viser at vi har kontroll over situasjonen. Men vi vil ikke vente på at vi har gjennomført nye spøringer av ulv, før vi gjør noe. Vi kan ikke risikere å få en familiegrove vest for Glomma som gir katastrofe sauetap. Da risikerer vi at politikere går av hengslene og sanger for et regjeringvedtak om å gjøre noe over natten. Det var med nød og neppe at vi i fjor berget ulvfamilien vest for Glomma, på Koppangskjellen, fra en slik skjebne.

▼ **Tror du saueområdene vil akseptere å tilpasse sin virksomhet til flere ulver?**

— De har ikke noe valg. Det vil bli stadig flere rovdryg i Norge. Vi har ennå ikke utstedt fellingstillatelse på ulvene. Det gjør vi bare under forutsetning av at landbruket gjør sin del av jobben. Hvis ikke vi får støtte for vårt opplegg, må vi gå inn i tenkeboksligen.

▼ **Hva er ditt råd til bekvemte forskere i utlandet som ikke lenger tør smede kornen på steinen av frykt for ulv?**

— Jeg forstår frykten. Men den er ubegrunnet. Jeg er helt enig med dem som sier at de bør sky ulven. Lev et vanlig friluftsliv, og oppsøk heller ulven. Den er langt reddere mennesket enn vi bør være den.

▼ **Direktoratet planlegger en informasjonskampanje om ulven. Hva er tilskottet for å få vann ned i Rendalen?**

— Kunnskap. Vi oppfordrer alle som lever i ulvområder til å skaffe seg kunnskap. Det er ikke nok å folk er redd for som er fremmed. Rovdyrene er ukjente for de fleste av oss. Men nå må vi lære oss å leve med dem. Det gjelder også folk i Nordmarka. De kan ikke få fellet det armeredes enn folk i Rendalen.

▼ **Har du møtt en ulv selv, du?**

— Nei, men jeg ble nylig angrepet av en sint elg. Det var en vekker om at i naturen er det farer som vi ikke alltid kan klare oss mot. Slik må det være. Å være i skogen og på fellet er ikke like trygt som å sitte hjemme i stuen. Likevel er det ikke på påskofellet vi trenger betydelig mennesk på Røde Kors. Det er det mer bruk for byene.

DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING

Kontoradresse: Tungasletta 2 Telefon: 73 58 05 00 Telefaks: 73 58 05 01

Hjemmeside: <http://www.naturforvaltning.no/>

Postadresse: 7005 Trondheim

Stor-Elvdal kommune, 2480 Koppang
Rendalen Kommune, 2530 Øvre Rendal

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

Dato

99/297- TB

25.01.99

Arkivkode: 445.24

FELLINGSTILLATELSE PÅ ULV I STOR-ELVDAL OG RENDALEN KOMMUNER I HEDMARK

Viser til drøftinger vedr. etablert ulvefamilie på Koppangskjølen, samt konsekvenser av en forventet ny etablering av familiegruppe i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner. Samtidig vises til mottatt kopi av brev fra Stor-Elvdal kommune av 4.1.99, og tidligere gitt fellingstillatelse på ulv i Stor-Elvdal og Ringebu kommuner i tilknytning til ulveskader på sau i Sollia Sankelag.

Vedlagt oversendes til orientering kopi av vårt brev av 11.1.99 til Miljøverndepartementet, der DN redegjør for forslag til strategi for forvaltning av ulv i 1999. DN's forslag vil nå bli nærmere vurdert i Miljøverndepartementet. De ulike elementer i dette forslaget vil bli satt i verk utover i 1999, der rekkefølge og prioriteringer vil avhenge av ulike avklaringer mellom berørte parter. Av hensyn til det begrensede tidsperspektiv på en eventuell felling av ulv vest for Glomma i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner, finner imidlertid DN grunn til å behandle denne saken særskilt.

Direktoratet for naturforvaltning gir Stor-Elvdal kommune fellingstillatelse på 2 -to- ulv, for et nærmere angitt område og tidsrom, samt på nærmere angitte vilkår som beskrevet under. Vedtaket er fattet med hjemmel i villtoven § 12, jfr. forskrift om forvaltning av bjørn, jerv ulv og gaupe, fastsatt ved Kgl.res av 9.juli 1993, jfr. §3. Direktoratet har bestemt at vedtaket **ikke** skal iverksettes før klagefristen er utgått og eventuelle klager er behandlet, jf forvaltningslovens § 42 første ledd.

Begrunnelse:

For første gang på ca. 50 år ble det vinteren 1997/98 dokumentert yngling av ulv i Norge. Vinteren 1997/98 ble det registrert seks familiegrupper av ulv i Skandinavia, mens foreløpige tall for springssesongen 98/99 har påvist reproduksjon i fem familiegrupper. En av disse har tilhold i nærområdet til det angitte skadeområdet, der det er påvist reproduksjon både i 97 og i 98. Oppsummering av springssesongen 97/98 antydte at potensialet for flere nye familiegrupper var til stede. Så langt i 1999 er det imidlertid ikke realistisk å anta at antall dokumenterte familiegrupper med reproduksjon i 1998 vil øke vesentlig.

I perioden 1992-97 har det vært utbetalt erstatning for ulveskader på sau i 1992, 1994, 1995 og 1997, med det største antall sauer erstattet i 1992 og 1997 (hhv. 462 og 474 sauer erstattet). Med den relativt nye situasjonen i Sør-Norge vil det måtte forventes et noe økt skadenivå i

tiden som kommer. Endelige erstatningstall for 1998 foreligger ikke pr. dato. Tallene for 1998 må også vurderes i lys av den betydelige ressursbruk i Stor-Elvdal og Rendalen for å forebygge ulveskader innen leveområdet til familiegruppen på Koppangskjølen.

Det foreløbige målet for den skandinaviske bestanden på minst 8-10 familiegrupper er enda ikke dokumentert. Ethvert individ av ulv vil derfor foreløpig ha et strengt vern. Det kan likevel være aktuelt å gi fellingstillatelse i helt spesielle tilfeller, f.eks ved ulveskader på sau på Vestlandet eller i samiske tamreinområder. I sistnevnte områder har Stortinget bestemt at det ikke skal etableres faste bestander av ulv. DN har i sitt brev til MD foreslått ytterligere arealsonering i forhold til hvor ulv ikke kan etableres uten at betydelige skader på sau må forventes. Et av de områder der DN foreslår å aktivt forhindre slik etablering er i grenseområdene Hedmark/Oppland vest for Glomma, innenfor Stor-Elvdal og Rendal kommuner. I tilknytning til en slik arealsoneringsstrategi er det ønskelig at det etablerte paret i området kan felles i løpet av vinteren 98/99. Etter DN's vurdering vil det derfor være riktig å iverksette slik felling nå, til tross for at de fastsatte bestandsmål ikke er dokumentert. I vurderingen er det tatt hensyn til at en slik felling vil forsinke arbeidet med å nå de fastsatte mål, men dette argumentet er ikke tillagt avgjørende vekt av hensyn til det forventede skadepotensialet. DN legger vekt på at vekstraten i bestanden fortsatt vil være positiv, selv med et uttak av to voksne ulver.

I det aktuelle området ble det i 1998 dokumentert drept både sau og lam av ulv. Skadeomfanget var etter DN's vurdering avgrenset, og ga isolert sett ikke grunnlag for iverksetning av fellingsstillatelse. En enkelt ulv hadde imidlertid opptrådt i området over noe tid, og det var flere skadetilfeller. Direktoratet vektla i forbindelse med skaden i 1998 dessuten områdets betydning som beiteområde, herunder potensialet for en fortsatt økning i skadeomfanget i området. Det ble derfor iverksatt skadefellingstillatelse, dog uten at ulv ble felt i området.

Innenfor den etablerte familiegruppens leveområde øst for Glomma ble det i 1998 iverksatt betydelige forebyggende tiltak for å hindre en fortsatt utvikling i skadene. Dette området har ca 3000 sau på beite, som ble holdt på innmark mesteparten av beitesesongen. Den samlede kostnad for disse tiltak overstiger trolig 5,6 millioner kroner.

I området vest for Glomma er tettheten av sau betydelig større. Det ulveparet som nå har tilhold i området har benyttet et areal på i underkant av 400km². Dette er vesentlig mindre enn familiegruppen på Koppangskjølen. Stor-Elvdal kommune angir i brev av 22.12.98 at leveområdet vil kunne omfatte fra 10-24000 sau og lam, noe avhengig av avgrensingen av leveområdet for en eventuell familiegruppe i området. Dette anslaget synes noe høyt. Innenfor det området paret benytter vinteren 1998/99 beiter ca 2200 sau og lam. En må imidlertid forvente at arealbruken kan endres noe ut fra vintersituasjonen, slik at DN legger til grunn et anslag på ca 4500 sau og lam som kan bli berørt av skader.

Det ansees imidlertid som lite realistisk å gjennomføre tiltak på kort sikt som skiller ulv og beitedyr i området. Stor-Elvdal kommune har i møte med DN oppgitt at det ikke finnes tilstrekkelige erstatningsarealer i området til å kunne gjennomføre en tilsvarende omlegging som i Rendalen i 1998. Samtidig viser DN til de kostnader og konsekvenser omfattende forebyggende tiltak medførte for Koppanggruppen. For å forebygge en potensielt omfattende skadesituasjon i beitesesongen 1999, har DN vurdert det som aktuelt å iverksette fellingstillatelse allerede vinteren 1998/99. Denne vurderingen bygger også på at DN i brev til MD av 11.1.99 har foreslått prinsipper for arealsonering som innebærer at det ikke skal etableres reproduserende familiegrupper av ulv vest for Glomma i dette området.

Felling av individer i fåtallige bestander er i høyeste grad kontroversielt og krever høy grad av presisjon i forvaltningen. Dette er også tilfelle for ulv. Det er derfor realistisk å forvente at vedtaket kan bli påklaget. Av hensyn til at eventuelle klageparter skal ha en reell mulighet til

å få DNs vurderinger overprøvet i klageinstansen, finner derfor DN grunn til å utsette iverksettelsen av vedtaket, jf forvaltningslovens § 42. Dette innebærer at vedtaket ikke kan iverksettes før klagefristen er utløpt og eventuelle klager er behandlet. I den perioden klagefristen løper, og en eventuell etterfølgende periode med klagesaksbehandling, bør Stor-Elvdal kommune forberede et eventuelt fellingsforsøk. Disse forberedelsene må innebære bl.a:

- Detaljert avgrensning av fellingsområdet i samråd med Fylkesmannen i Hedmark, og sporingspersonell fra høgskolen i Hedmark.
- Formell oppnevning av jegere i jaktlag, samt at disse gjøres kjent med de begrensninger og vilkår som fremgår av denne tillatelse.
- Jaktlaget bør gjøres kjent med at felling/fellingsforsøk kan bli omfattet med en betydelig fokusering både nasjonalt og internasjonalt, og at felling/fellingsforsøk skjer i regi av Stor-Elvdal kommune som viltorgan.
- Jaktlaget bør gis anledning til å gjøre seg kjent med de forutsetninger og begrensninger i ulvens biologi og sosiale struktur som kan påvirke jakteffektiviteten.
- Stor-Elvdal kommune bør forberede et møte mellom de berørte kommuner, jaktlaget og DN før eventuell jakt iverksettes.

Følgende vilkår er knyttet til iverksettelse av fellingstillatelsen på ulv:

1) Jakt kan ikke iverksettes før DN ved klagefristens utløp eller Miljøverndepartementet i klageavgjørelse gir skriftlig melding om at vedtaket kan iverksettes, med eventuelle tilleggsvilkår. Jakt kan deretter foregå til og med 15. april 1999, dog slik at jakt ikke kan utøves i perioden fra og med 28. mars 1999 til og med 5. april 1999. Hensikten med denne avgrensingen er å unngå jakt i påsken, og dermed konflikter med friluftslivet.

2) Tillatelsen er avgrenset til følgende geografiske område:

Hedmark: Stor-Elvdal kommune og Rendalen kommune vest for Glomma og nord for Friisveien.

Fellingsområdet skal i størst mulig grad avgrenses til det geografiske området som fremgår av vedlagte kart over leveområdet utarbeidet av Høyskolen i Hedmark den 20.1.98.

Kommunen kan innskrenke området med detaljert avgrensning i samråd med parter som angitt over.

Fylkesmannen i Hedmark må vurdere om verneformålet eller reglene som gjelder eventuelle vernede områder gjør at slike områder må unntas fra fellingstillatelsen.

Ulv kan ikke forfølges ut av det angitte området, uten at ulven eventuelt forfølges som såret.

Jaktlaget har i et slikt tilfelle bevisbyrden for lovlig forfølging.

3) Det er ikke tillatt å benytte motoriserte fremkomstmidler under jakt, jf viltlovens § 21.

4) Ved felling av ulv skal det nyttes våpen og ammunisjon godkjent for storviltjakt.

Deltakende jegere må fremlegge bevis på bestått skyteprøve fra 1998. Det er ikke tillatt å benytte hagle.

5) Felling av ulv skal omgående meldes til kommunen, Fylkesmannen i Hedmark og DN. Meldingen skal inneholde opplysninger om tid og sted for felling. Fellingsstedet skal påvises for fylkesmannen i Hedmark.

Den/de som sårer ulv under forsøk på felling i henhold til tillatelsen, plikter å gjøre det en kan for å få avlivet dyret. Vedkommende plikter å forvisse seg om påskutt dyr er truffet. Dersom pliktig ettersøk første dag er uten resultat, skal jaktleder uten opphold underrette

fylkesmannen og nærmeste politimyndighet. Fylkesmannen i Hedmark avgjør hvordan det videre ettersøk skal ledes. Medlemmene i jaktlaget skal uten godtgjørelse, såfremt annet ikke er avtalt med fylkesmannen, bistå forvaltningsmyndighet eller politimyndighet i det videre ettersøk.

6) Ulv som blir felt etter denne tillatelsen er Viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt dyr uten nærmere samtykke fra DN. Felte dyr skal så raskt som mulig fryses og oppbevares i frosset tilstand, og deretter bringes til Norsk institutt for naturforskning (NINA), Tungasletta 2, 7005 Trondheim.

7) Det er kun jegere oppnevnt av Stor-Elvdal kommune som kan delta i fellingsforsøket. Inntil 10 jegere kan oppnevnes. Alle jegere som deltar skal medbringe originale bevis for sin deltakelse i jaktlaget utstedt av kommunen. Slikt bevis skal forevises på forlangende. Liste over jegere som deltar skal gjøres kjent på forhånd for de berørte fylkesmenn, kommuner, politimyndighet, fjellstyrer og DN.

8) Alle deltakere i jaktlag skal være kjent med dette brevets innhold og eventuelt ytterligere begrensninger/vilkår gitt ved klagebehandling eller av kommunen.

9) Stor-Elvdal kommune kan disponere inntil kr 20000,- til administrative kostnader/organisering og evt.fellingsvederlag. Kommunen sender evt krav til DN.

10) DN kan til enhver tid kunne trekke tilbake fellingstillatelsen.

Dette vedtak kan innen 3 uker påklages til Miljøverndepartementet. Evt. klage sendes via DN.

Med hilsen

Stein Lier Hansen
direktør

Yngve Svarte

Gjenpart:

Miljøverndepartementet,
Landbruksdepartementet,
Fylkesmennene i Hedmark og Oppland
Ringebu kommune
Ringebu Fjellstyre
Verdens Naturfond,
Norges Naturvernforbund,
Norges Miljøvernforbund
Foreningen Våre Rovdyr,
Samarbeidsrådet for naturvernsaker,
Norges Bondelag,
Norsk Bonde- og Småbrukerlag,
Norsk Sau- og Geitelslag,
Naturvårdsverket, Sverige,
NINA
KS
NJFF

Klart for ULVE- JAKT

Av LARS CHR. WEGNER

Direktoratet for naturforvaltning er forberedt på bråk etter å ha gitt fellingstillatelse for to ulver i Østerdalen.

- Det er klart at det er et dramatisk grep. Dette er kontroversielt både nasjonalt og internasjonalt, sier seksjonssjef Terje Bø i Direktoratet for naturforvaltning (DN).

I går mottok ordføreren i Stor-Elvdal fellingstillatelsen for de to ulvene. Ordfører Sigmund Vestad sier seg lettet, men vil foreløpig ikke kommentere avgjørelsen.

Klagefrist

Et jaktlag på inntil ti jegere fra Stor-Elvdal kommune får frist fram til 15. april med å drepe de to ulvene som holder til på vestsiden av Glomma.

- Det er viktig å komme i gang med jakten mens det ennå er mulig å spore ulven på sne, og for ulven får valper som blir gjemt på steder som vi ikke vet om, sier Bø.

Men først vil ulvene få en fredningsperiode på tre uker, som er klagefristen til Miljøverndepartementet. Blir ingen av klagenes tillagt vekt, er det klart for ulvejakt.

I hamisk

- Vi venter at det vil bli bråk om vedtaket. Det er jo også kontroversielt overfor svenske myndigheter, ettersom vi har felles mål med svenskene angående ulvbestanden. Når vi tar ut disse to ulvene, vil vi ha bare én familiegruppe av ulv på norsk side. På den måten skyver vi tyngdepunktet over til Sverige, sier seksjonssjef Bø.

Svenske myndigheter har et strengt vern for ulven. Blant annet er ulven ikke inntatt i nødvergeretten. Det betyr at en svensk bonde som ser ulven ta sau, ikke kan skyte

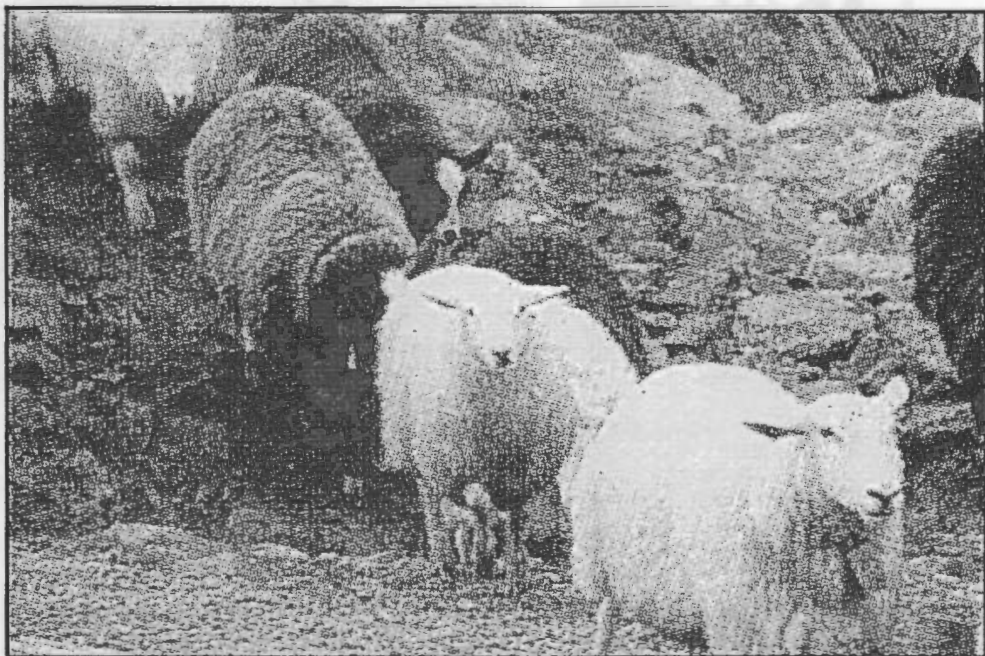
Kritisk til jakt

den, slik som man kan gjøre i Norge.

Men heller ikke saueiere er fornøyd med fellingstillatelsen. Mange saueiere i Stor-Elvdal og Rendalen i harnisk over at myndighetene ikke ville drepe flere ulver.

Viggo Ree i Foreningen Våre Rovdyr er sterkt kritisk til at de to ulvene nå skal felles.

- Dette er så grovt at vi selvfølgelig vil anke fellingstillatelsen inn for Miljøverndepartementet. I tillegg vil vi varsle sekretariatet for Bern-konvensjonen, som listefører truede dyrearter, sier Viggo Ree.

STORE SPRIK: Opplysninger fra ulike hold opererer med en sauebestand på fra 733 til 24 000 dyr. Illustrasjonsfoto: SCANPIX

Saue-strid om ulve-liv

Det er full strid om hvor mye sau det er i Stor-Elvdal og Rendalen, der myndighetene vil felle to ulver.

Av OTTAR JAKOBSEN

Sauebønder og ulvemotstandere sier 24 000 dyr. Fylkesmannen oppgir 2800. Et tredje tall er 4500. Men nå er det bare 733 sauer i området. Det høye antallet på 24 000 sau var utslagsgivende for fellingstillatelsen som er gitt i ulveparets reviområde vest for Glomma.

Det er Miljøverndepartementet som tar den endelige avgjørelsen. Nå pågår en høringsrunde. Striden raser. Området grenser nemlig mot det svært sauerike Oppland- og Ringebu-området.

I revir-området ulveparet har etablert seg i, er det nå bare 733 sauer som hører hjemme, viser tall fra Fylkesmannen.

- Dette er besynderlig. Hvis det bare er 1000 sauer her og kanskje ikke det engang, må Direktoratet for naturforvaltning være rundlurt, sier Viggo Ree i

Foreningen Våre Rovdyr.

- Vi har operert med 4500. Det skal stemme med antall sau som i området der ulvene har revir. Men vestover beiter det mye sau. 10 000-24 000 har vært oppgitt i ulveparets område, sier Terje Bøe i Direktoratet for Naturforvaltning.

● Selv fredede skadedyr skal felles med det mest effektive man har, helikopter eller snøscooter, mener Stor-Elvdal kommune som er provosert av at to ulver skal bote livet ved vanlig jakt, hvis det gis fellingstillatelse.

Ulve- stamfar skutt

GRÅBEIN: Det er ulvetider i Värmland ...

Lederhannen i en av Skandinavias mest berømte ulveflokker, Leksand-flokken i Värmland, ble skutt søndag. En jeger fikk øye på den da den så vidt slet seg framover i skogen på to bein.

Lederulven, eller alfahannen som det heter etter terminologien, var sterkt skadd da den ble tatt livet av, opplyser det svenske Naturvårdsverket.

Ulveliket undersøkes nå for å kartlegge hvorvidt det fredede dyret har vært skadeskutt, påkjørt av bil - eller om det er sparket i stykker av elg.

Dette betyr at flokken som holder til i grensetraktene mellom Värmland og Dalarna, et fåtall mil fra Norge, ikke vil få noen reproduksjon dette året.

Norge får ulve- kjøft

Bern-konvensjonens sekretariat reagerer på at Direktoratet for Naturforvaltning (DN) ikke har informert om at ett av to helnorske ulvepar skal skytes. Sekretariatet overvåker forvaltningen av truede dyrearter.

Av OTTAR
JAKOBSEN.

Sekretariatet, ved Gianluca Silvestrini, har sendt brev der man etterlyser opplysninger om bakgrunnen for å skyte de to parene.

Silvestrini peker på det ansvar Norge har for å bevare ulven gjennom konvensjonens avtaleverk. Det svenske Naturvårdsverket har også satt spørsmålsteget ved felingstillatelse på de to ulvene vest for Glomma. Silvestrini er spesielt kritisk til at svenskene ikke er informert, da man i biologisk forstand har med en felles ulvestamme å gjøre.

En stamme som skal utgjøre 20-25 ulver.

Naturvårdsverket
S-106 48 Stockholm
SVERIGE

Årnes, 13.2.1999

FORESPØRSEL I TILKNYTNING TIL DET SKANDINAVISKE SAMARBEIDET I ULVEFORVALTNINGEN

Det vises til det pågående samarbeidet mellom Sverige og Norge i ulveforvaltningen - jfr. erklæringen av 7.9.1998.

I brev av 25.1.1999 har Direktoratet for naturforvaltning gitt skadefellingstillatelse på et av de få skandinaviske ulveparene. Dette dreier seg om det ene av to helnorske ulvepar, som har etablert territorium i de vestlige deler av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner i Hedmark fylke.

Foreningen Våre Rovdyr ønsker å bringe klarhet i om Naturvårdsverket har gitt sin tilslutning til denne fellingstillatelsen. I så fall vil vi be om å få tilsendt kopier av aktuelle samarbeidsdokumenter som viser dette. Vi ser også muligheten av at Direktoratet for naturforvaltning har gitt denne skadefellingstillatelsen uten først å ha innhentet kommentarer og eventuelt samtykke fra Naturvårdsverket. I denne forbindelse vil vi spørre: Orienterte Direktoratet for naturforvaltning Naturvårdsverket om at denne beslutningen (brev av 25.1.1999) allerede var tatt da norske og svenske villforvaltningsmyndigheter hadde et møte om ulveforvaltningen i Stockholm den 26.1.1999?

Siden svaret på denne henvendelse vil bli referert til i en anke i tilknytning til denne skadefellingstillatelsen (med svarfrist 19.2.1999), vil vi be om et svar fra Naturvårdsverket så raskt som mulig. I tillegg til svarbrev til vår postboksadresse på Årnes vil vi be om at svaret sendes pr. telefaks så snart det er klart til følgende telefaksnummer: +47-32157822.

Med vennlig hilsen

Morten Bilet (sign.)
leder

Viggo Ree
medietalsmann

+46 8 6981402

24 FEB 1999 10:07 NV +46 8 6981402

S.1/1

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

1999-02-19

Dnr 411-1257-99 NF

Ref: Avdelningsdirektör Ulf Weinberg
Naturresursavdelningen
Tel: 08/698 14 15
Fax: 08/698 14 02
E-mail: Ulf.Weinberg@environ.se

Foreningen Våre Rovdyr
Viggo Ree
Postboks 195
N-2151 Årnes
NORGE

Skrivelse 1999-02-13 om tillstånd att fälla varg

Ni har ställt två frågor till Naturvårdsverket med anledning av beslutet den 25 januari 1999 av Direktoratet for Naturforvaltning om tillstånd att fälla varg.

Svaret på båda frågorna är: *nej*.

Enligt uppdrag

Monika Stridsman

TELEFAX	TILL T/O	06947-32157822
	ATTENTION	VIGGO REE
	FRÅN/FROM	NATURVÅRDSVERKET
	DATUM/DATE	62-24
	ANT. SIDOR/NO OF PAGES	1
FAX NUMMER/FAX N.O	+46 8 6981402	

Post- och Självhäftande Kontorblankett 7677

BILFÄLDMÄSTERRASSEN 36
S-106 48 STOCKHOLM
PHONE +46-8-698 10 00
FAX +46-8-20 29 25

16.02.99

Direktoratet for naturforvaltning
Tungasletta 2
7005 TRONDHEIM

KLAGE, FELLINGSTILLATELSE PÅ ULVEPAR I STOR ELVDAL OG RENDALEN KOMMUNER I HEDMARK

Foreningen Våre Rovdyr vil herved påklage fellingstillatelse av 25.01.99.

Innledning

Sakens prinsipielle karakter

Foreningen Våre Rovdyr vil innledningsvis peke på denne sakens prinsipielle karakter. Det er med Direktoratet for naturforvaltnings vedtak vedtatt å felle et ulvepar. Det finnes pr idag ikke en levedyktig bestand av ulv hverken i Norge eller Skandinavia. Et ulvepar vil nettopp kunne bidra til å nå et slikt mål. Det er ikke vedtatt fellingstillatelse på et ulvepar siden viltloven innførte fredningsprinsippet i 1981, og heller ikke etter at Norge sluttet seg til Bernkonvensjonens forpliktelser. På dette grunnlag bør Miljøverndepartementet foreta en bred og prinsipiell behandling av denne saken.

Generelt om vedtaket

Foreningen Våre Rovdyr vil hevde at vedtaket lider både av saksbehandlings- og materielle feil og derfor er ugyldig. Foreningen vil dessuten med henvisning til forvaltningslovens § 34 2 ledd, be Miljøverndepartementet som klageinstans på et prinsipielt grunnlag prøve Direktoratet for naturforvaltnings skjønnsutøvelse.

Saksbehandlingsfeil

Mangelfull begrunnelsen vedrørende kriteriet "skade av vesentlig betydning"

Tillatelsen er gitt med grunnlag i viltlovens § 12, hvor det heter:

§12. (fellingstillatelse på rovvilt som gjør skade)

Etter nærmere regler som Kongen fastsetter kan departementet, uten hensyn til de regler som ellers gjelder, gi tillatelse til felling av et bestemt antall individer av en rovviltart som gjør skade av vesentlig betydning på bufe eller tamrein. Fellingstillatelsen skal være begrenset til et bestemt område og et bestemt tidsrom. (vår understrekning)

Loven stiller her opp kriterium for når fellingstillatelser kan gis. Dette kan skje bare i tilfeller der det forekommer "skade av vesentlig betydning". Med dette utgangspunkt må det stilles krav til at Direktoratet for naturforvaltning er særlig samvittighetsfull når det gjelder dokumentasjon og begrunnelse for at dette kriterium er oppfylt. Direktoratet for naturforvaltning sier om dette, s 2 i vedtaket på midten:

"I det aktuelle området er det i 1998 dokumentert drept både sau og lam av ulv. Skadeomfanget var etter DN's vurdering avgrenset og ga isolert ikke grunnlag for fellingstillatelse. En enkelt ulv hadde imidlertid opptrådt i området over noe tid, og det var flere skadetilfeller."

I det videre henviser Direktoratet for naturforvaltning til skadeomfanget og problemene øst for Glomma.

Direktoratet for naturforvaltning nevner her bare at det foreligger en skade, uten å nevne hvor stor denne er. Etter Foreningen Våre Rovdyrs oppfatning gir denne begrunnelsen ikke et tilstrekkelig grunnlag for å prøve om det foreligger en "skade av vesentlig betydning". Henvisningen til skadeomfanget og problemene øst for Glomma har ikke relevans for denne vurdering, da dette må ses som et annet geografisk område.

Materielle feil

Det foreligger ikke en skade av vesentlig betydning

Som nevnt ovenfor er det grunnleggende kriterier for å gi fellingstillatelse på ulv, at det foreligger en skade bufe og/eller tamrein, og at denne skaden er av vesentlig betydning.

Direktoratet for naturforvaltning sier selv at:

“Skadeomfanget var etter DN’s vurdering avgrenset og ga isolert ikke grunnlag for fellingstillatelse.”

Foreningen Våre Rovdyr kan ikke forstå denne formuleringen annerledes enn at Direktoratet for naturforvaltning selv sier at man ikke har oppfylt det grunnleggende kriteriet som loven stiller opp. Under enhver omstendighet kan ikke det faktum at det foreligger skade, være tilstrekkelig til at det kan gis fellingstillatelse.

Antesipering av skade

Direktoratet for naturforvaltning synes å legge vesentlig vekt på at det er en fare for store skader når beitesesongen begynner til våren/sommeren. Direktoratet for naturforvaltning sier således s 2 nederst:

“For å forebygge en potensielt omfattende skadesituasjon i beitesesongen 1999, har DN vurdert det som aktuelt å iverksette fellingstillatelse allerede vinteren 1998/99. Denne vurderingen bygger på at DN i brev til MD av 11.01.99 har foreslått prinsipper for arealsonering som innebærer at det ikke skal etableres reproduserende familiegrupper av ulv vest for Glomma i dette området.”

Etter Foreningen Våre Rovdyrs oppfatning er det ikke - slik Direktoratet for naturforvaltning her har gjort - anledning til å gi fellingstillatelse på ulv på grunnlag av en antesipering av et framtidig skadepotensiale. Begrunnelsen må derimot bygge på en dokumentert og betydelig skade som er oppstått.

En antesperring av fremtidig skade kan bare være et gyldig tilleggsmoment som ytterligere kan begrunne en eventuell fellingstillatelse, jfr forskriftens § 3, 2 ledd, 2 punktum, "skadens utvikling". Dette hadde muligens vært annerledes dersom man hadde åpnet for lisensjakt på ulv, jfr rovviltforskriftens § 4, eller en generell kvotejakt på ulv, jfr viltl § 9 2 ledd, 4 punktum. Dette krever lov- eller forskriftsendring. Det ligger derfor utenfor Direktoratet for naturforvaltnings myndighet å gi fellingstillatelse med denne begrunnelse.

I tillegg bemerkes at det ikke er grunnlag for å anta - slik Direktoratet for naturforvaltning gjør - at det er fare for betydelige sauetap dersom det forekommer ulv i beiteområder. Foreningen Våre Rovdyr har innhentet dokumentasjon fra Fylkesmannen i Hedmark, som viser at det har etablert seg flere ulver i det sørlige Hedmark i 1998 bare med ubetydelige tap av sau. Dette fremgår av:

Bilag 1: Brev fra Fylkesmannen i Hedmark av 11.02.99

Årsaksforhold

I henhold til viltloven § 12 kan det gis fellingstillatelse på en rovviltart som "gjør skade". Foreningen Våre Rovdyr vil hevde at man i henhold til denne formuleringen må stille et krav til en viss presisjon i den gitte fellingstillatelsen. Med andre ord, bør fellingstillatelsen så langt det er praktisk mulig gis på det individet som gjør skade. Motsatt gir ikke loven - slik Foreningen Våre Rovdyr ser det - adgang til å felle individer som man vet ikke har gjort skade.

I strateginotat for forvaltning av ulv av 11.01.99, som Direktoratet for naturforvaltning henviser til i sitt vedtak, åpner man for å felle hele familiegupper av ulv. Det heter således:

"I slike områder vil det ikke være hensiktsmessig å gi fellingstillatelse på enkeltdyr, (...). En eventuell felling av disse kan også medføre at hele gruppen splittes opp, og at uerfarne unge individer spres med økt fare for skader i nye områder."(vår understrekning)

Direktoratet for naturforvaltning har hverken hevdet eller dokumentert at den ene av ulvene har skadet sau. Denne ulven har kommet til etter at skadene ble påvist. Foreningen Våre

Rovdyr vil på grunnlag av dette faktum hevde at det vil være i strid med lovens forutsetninger å gi fellingstillatelser på dette paret.

Strid med Bern konvensjonen

Etter konvensjonens bestemmelser forplikter Norge seg til å opprettholde levedyktige bestander bl a av ulv jfr Art 6. Etter konvensjonens Art 9 kan det bare utstedes fellingstillatelse på ulv dersom fellingene "ikke vil være skadelig for vedkommende bestands overlevelse."

Om innholdet i bestemmelsene vises til Simon Lyster, "International Wildlife Law", Cambridge 1985, s 130:

"The Berne Convention is an extremely important conservation treaty. It imposes a clear and unequivocal legal obligation on Parties to protect all important breeding and resting sites (...) and it requires Parties to take such measures as are necessary to maintain populations of all species of animals and plants at levels corresponding to ecological, scientific and cultural requirements - even if this means over-riding economic interests."

I St meld nr 35 (1996-97) Om rovviltforvaltning s 61, er fastslått at det ikke forekommer levedyktige bestander av ulv, hverken i Skandinavia eller Norge isolert. På s 74 står det videre:

"Den skandinaviske ulvebestanden er framleis sterkt truga og eit kvart tap av individ av ulv ut over den naturlege avgang vil kunne innebere ein risiko for overlevingsevna til bestanden i framtida."

Det må med denne henvisning legges til grunn som et uomtvistet faktum at en felling av ulv innenfor Skandinavia vil være "skadelig for vedkommende bestands overlevelse", jfr Art 9.

Bernkonvensjonens adresserer imidlertid ikke Skandinavia, men forplikter de enkelte stater. Forpliktelsen om å opprettholde levedyktige bestander ligger derfor på Norge. Utfra ovennevnte må det desto mere legges til grunn at en felling av ett ulvepar i Norge kan være "skadelig for vedkommende bestands overlevelse".

At forpliktelsen ligger på det enkelte land er også befestet gjennom uttalelse fra Bernkonvensjonens sekretariat av 17.06.96 til Direktoratet for naturforvaltning. (Uttalelsen er gjengitt i Innst S nr 301 (1996-97). Det heter bl a her:

“Kontraherende Parter har klare forpliktelser under Konvensjonen for å bevare populasjoner av alle truede arter (...) fra fare.

(...)

Alle nordiske land har forpliktelser til å bevare bestander av alle arter som har tilhold i deres territorium, uten hensyntagen til de positive bevaringstiltak som blir gjennomført i naboland.” (vår understreking).

Etter alminnelig tolkningsprinsipper presumeres at det norske lovverket er i overensstemmelse med ratifiserte konvensjoner. Unntak fra denne regelen har etter gjeldende rett bare gyldighet i tilfeller der man med grunnlag i konvensjonen gjør inngrep i borgernes rettssfære, (legalitetsprinsippet). Det vises her f eks til Eckhoff/Helgesen, “Rettskildelære” 1997, s 307-308. For de vurderinger som er relevante etter viltlovens § 12 ligger man klart utenfor legalitetsprinsippet's kjerneområde. Bernkonvensjonens prinsipp om levedyktige bestander må derfor innebære en direkte begrensning i forvaltningens myndighet når det gjelder adgangen til å gi fellingstillatelser.

En mulig tolkningstilsvil om dette er klargjort av Stortingets egne kommentarer til tolkning av konvensjonen. Det heter således i Innst S nr 301 (1996-97) s 6:

“På denne bakgrunn mener komiteens flertall (...) at Norge ifølge Bernkonvensjonen innehar en klar forpliktelse til å verne om truede arter som sikrer deres levedyktighet over tid innenfor våre grenser. Bernkonvensjonen kan altså ikke tolkes slik at dette selvstendige ansvaret kan overlates til naboland. Å legitimere en slik fortolkning av konvensjonen vil i internasjonal sammenheng være svært uheldig også av hensyn til andre truede og sammenliknbare dyrearter i andre deler av verden.”

Når Stortinget - som er den lovgivende forsamling - her konkret og utvetydig tilkjennegir oppfatninger om hvordan konvensjonen skal tolkes, må dette tillegges en betydelig rettskildemessig verdi for tolkningen.

Direktoratet for naturforvaltning sier selv i vedtaket:

“Etter Direktoratet for naturforvaltnings vurdering vil det (...) være riktig å iverksette slik felling nå, til tross for at de fastsatte bestandsmål ikke er dokumentert. I vurderingen er det tatt hensyn til at en slik felling vil forsinke arbeidet med å nå de fastsatte mål, men dette argumentet er ikke tillagt avgjørende vekt av hensyn til det forventede skadepotensialet. DN legger vekt på at vekstraten i bestanden fortsatt vil være positiv, selv med uttak av to voksne ulver.”

For det første foretar Direktoratet for naturforvaltning her en avveining der man tillegger forventede skadepotensialet for stor vekt, jfr det som er sagt ovenfor.

For det andre bygger avgjørelsen på andre hensyn enn det som lovlig kan legges til grunn for dagens ulveforvaltning: Man tar her hensyn til utviklingen av ulvebestanden utenfor Norges grenser. Det er nettopp dette hensynet som Bernkonvensjonen stenger for; en tolkning som nå har fått sin tilslutning av Stortinget.

I tillegg pekes på det helt vesentlige poeng vedrørende Bern konvensjonens forpliktelse om å opprettholde levedyktige bestander: Det er her gitt fellingstillatelse på et ulvepar, som nettopp vil kunne bidra til å oppnå målet om levedyktige bestander. En slik felling vil med andre ord kunne være et grunnskudd mot oppfyllelsen av dette målet jfr det som er sagt i St meld nr 35 (1996-97) Om rovviltforvaltning, s 61, og s 74 som er sitert ovenfor.

Skjønnsutøvelsen

Generelt

Rovviltforskriften anviser i § 3, momenter som skal tillegges betydning ved fellingstillatelse.

Det heter således:

“Ved avgjørelsen skal det tas hensyn til størrelse og sammensetning av vedkommende rovviltbestand, områdets betydning som beitemark og skadenes omfang og utvikling. Fellingstillatelsen skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall individer.”

Lovgiver har her gitt myndigheten en plikt til å vurdere tre momenter, jfr uttrykket “skal det tas hensyn til.” Momentet “størrelse og sammensetning av vedkommende rovviltbestand”, og ”skadenes omfang og utvikling”, er kommentert ovenfor. Foreningen Våre Rovdyr skal derfor her kommentere skjønnsmomentet “områdets betydning som beitemark”.

Områdets betydning som beitemark

Direktoratet for naturforvaltning synes å ha tillagt dette hensyn stor vekt. Det heter således i vedtaket s 2:

“Det ulveparet som nå har tilhold i området har benyttet et areal på i underkant av 400 km². Dette er vesentlig mindre enn familiegruppa på Koppangkjølen. Stor-Elvdal kommune angir i brev 22.12.98 at leveområdet kan omfatte fra 10-24.000 sau og lam, noe avhengig av avgrensning av området. Dette anslaget synes noe høyt. Innenfor det området paret benytter vinteren 1998/99 beiter ca 2.200 sau og lam. En må imidlertid forvente at arealbruken endres noe utfra vintersituasjonen, slik at DN legger til grunn at 4.500 sau kan bli berørt av skader.”

Foreningen Våre Rovdyr vil først peke på at hensynet til beiteområdets betydning bare er et relevant skjønnsmoment dersom det foreligger betydelig skade. Om dette vises til det ovenfor nevnte.

Når det gjelder den mere konkrete vurderingen, må man her foreta en avgrensning av det geografiske området. Ulveparet bruker rent faktisk et svært avgrenset område på 400 km². Årsakene til at paret har valgt dette området kan være usikre. Det er imidlertid usannsynlig at det er valgt på grunn av sauetettheten, når etableringen skjedde etter beitesesongen. Området har derimot store bestander av elg, som man vet er hovedføden til ulvene i området.

Det fremgår av notat fra Fylkesmannen i Hedmark til Direktoratet for naturforvaltning at beregnet antall sau i det området som ulven her har revir er 733 sau/lam. Direktoratet for naturforvaltning nevner at Stor-Elvdal kommunes egne angivelser av 10-24.000 sau/lam i området "synes noe høyt". Man legger til grunn et tall på 4.500 sau/lam. Det antallet Direktoratet for naturforvaltning her legger til grunn, omfatter all den sau som beiter i hele Atnadalen med omegn. Dette er et vesentlig høyere tall en det området som ulven faktisk bruker.

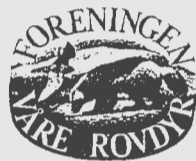
Foreningen Våre Rovdyr vil hevde at man i vurderingen av "beiteområdets betydning", må legge til grunn det området som ulveparet rent faktisk bruker. Fylkesmannen har oppgitt dette til 733 sau/lam. Områdets betydning som beitemark er derfor begrenset.

Med vennlig hilsen

Morten Bilet

leder

Direktoratet for naturforvaltning
Tungasletta 2
7005 TRONDHEIM

Årnes, 19.2.1999

KLAGE PÅ FELLINGSTILLATELSE PÅ ULVEPAR I STOR- ELVDAL OG RENDALEN KOMMUNER I HEDMARK

Det vises til vårt brev av 16.2.1999. Foreningen Våre Rovdyr ønsker i tilknytning til påklagingen av fellingstillatelsen på et ulvepar i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner i Hedmark å oppsummere punktene i dette brevet samt å supplere med følgende:

1. Skadedyrfelling av en direkte truet dyrart som ikke har gjort skade

Skadefellingstillatelsen på det ene av to helnorske ulvepar er gitt med grunnlag i viltlovens § 12, hvor det heter at "et bestemt antall individer av en rovviltart som gjør skade av vesentlig betydning" kan felles. Direktoratet for naturforvaltning (DN) kan ikke dokumentere at det ene av de to dyrene vest for Glomma er det samme individet det ble gitt fellingstillatelse på i fjor sommer. Teoretisk kan ulven det ble jaktet på i fjor sommer ("Sollia-ulven") være skutt ulovlig (av f.eks. de mange som anonymt har stått fram i mediene og fortalt at de driver ulovlig ulvejakt i området), og parets vest for Glomma kan være to innvandrende dyr som etablerte revir i fjor høst. Det var først i oktober 1998 - etter beitesesongen - at det ble konstatert to ulver vest for Glomma (noe DN selv har poengtert). Om man allikevel teoretisk sier at det ene av disse to dyrene er identisk med Sollia-ulven, så forårsaket dette individet for det første et skadeomfang som etter DNs oppfatning var avgrenset og isolert sett ikke ga grunnlag for fellingstillatelse. For det andre har ulv nr. 2 kanskje aldri tatt sau så lenge det har levet. DN kan verken dokumentere eller sannsynliggjøre at dette dyret har forårsaket en eneste saueskade. Det er ikke i samsvar med loven å gi skadefellingstillatelse på grunnlag av antespiering av skader. En fellingstillatelse på ulv nr. 2 har således ingen hjemmel i lovverket.

Fellingstillatelsen på Vegårshei-ulven ble gitt 25.2.1983. Dette representerte vinterjakt utenom beitesesongen, da skader ble påvist. Grunnen til at ingen protesterte på vinterjakt basert på skader i sommersesongen den gangen var høyst sannsynlig at man ikke var spesielt oppmerksom på disse anliggender. Det var heller ikke mange klager som kom inn til DN i

forbindelse med fellingstillatelsen på dette dyret. Vegårshei-ulven ble som kjent først felt 11.1.1984. Med utgangspunkt i Norges ratifikasjon av Bernkonvensjonen i 1986 og nye forskrifter om skadedyrfelling i 1993 har norske viltmyndigheter hele tiden avslått søknader om fellingstillatelser på store rovdyr utenom beitesesongen. Skadefellingstillatelsen med vinterjakt på ulveparet vest for Glomma strider følgelig mot både gjeldende regelverk og innarbeidet praksis.

2. Ingen automatikk i at ulv gjør skade på sau

Norske myndigheter har den siste tiden hyppig lagt vekt på "den kraftige økningen" i den skandinaviske ulvestammen og samtidig poengtert hvor stort skadepotensiale ulv representerer for sauene. Dette har skapt en nærmest hysterisk stemning i en rekke miljøer, bl.a. blant politikere og mediefolk, og mange tar det derfor for gitt at enhver ulv vil drepe et stort antall sau. Erfaringene viser imidlertid at tilstedeværelsen av ulv i et område ikke automatisk betyr store skader på sau. I Hedmark sør for Rena ble det registrert kun 3 ulvedrepte sauer i 1998 (jfr. brev fra Fylkesmannen i Hedmark til Foreningen Våre Rovdyr av 11.2.1999). Her var det 7 stasjonære ulver våren 1998. Ikke en eneste saueier krevde erstatning for ulveskader i disse kommunene dette året, mens det i de fem sørligste Hedmark-kommunene ble søkt om erstatning for tilsammen 290 sauer drept av gaupe.

3. Bernkonvensjonen brytes om felling blir gjennomført

Dersom myndighetene i vårt land nå sørger for avlivning av et av sine to helnorske ulvepar representerer dette et klart brudd på forpliktelsene i Bernkonvensjonen. Foreningen Våre Rovdyr vil for ordens skyld minne om at det var Norge som i sin tid tok initiativet til denne internasjonale miljøavtalen. Planene om å felle ulveparet vest for Glomma er tidligere gjort kjent for sekretariatet i Strasbourg - jfr. brev fra Bernkonvensjonens sekretariat til DN av 5.2.1999.

4. Politisk vedtatt nasjonalt bestandsmål ikke nådd

Norge har gjennom både Bernkonvensjonen og egen viltforvaltning forpliktet seg til å sikre en levedyktig stamme av ulv på norsk jord. I øyeblikket har vi kun to tisper som potensielt vil føde valper på vårt territorium i 1999. Dersom paret vest for Glomma blir bortforvaltet etter DN's ønsker, og jegerne i Stor-Elvdal og Rendalen lykkes med sin ulovlige jakt på Koppang-flokken, vil Norge miste begge sine potensielt ynglende tisper.

5. Skandinavisk forvaltningsmål ikke nådd

Stortinget har vedtatt at et første mål i ulveforvaltningen er 8-10 familiegrupper i Skandinavia, hvorav noen i Norge. Dette målet er fortsatt ikke nådd. Det er heller ingenting som tyder på at denne målsettingen blir nådd i 1999. Et uttak av et av de få parene i Skandinavia av denne direkte truede dyrearten vil derfor forsinke og eventuelt vanskeliggjøre målsettingen om levedyktige bestander.

6. Ensidig norsk forvaltning på tvers av skandinavisk samarbeid

Norge har gjennom pressemelding og erklæringer presisert at de to skandinaviske landene samarbeider om ulveforvaltningen. Fellingstillatelsen på ulveparet vest for Glomma ble imidlertid gitt uten først å innhente kommentarer og aksept fra Naturvårdsverket. Dette representerer med andre ord en ensidig norsk beslutning på tvers av det skandinaviske samarbeidet. Under et møte vedrørende rovviltforvaltningen i Stockholm den 26.1.1999 orienterte ikke norske myndigheter sine svenske samarbeidspartnere om at beslutningen om å felle ulveparet vest for Glomma allerede var tatt.

7. Bestandsreduksjon

Vinteren 1998/99 er det ikke registrert flere familiegrupper og par av ulv enn for ett år siden. Den voldsomme bestandsøkningen så mange har snakket om i månedsvis - også fra norske myndigheters side - er mer et resultat av syning og en oppisket stemning. De tørre tall fra tellingene i vinter forteller at det er påvist 6 familiegrupper, og at det sommeren 1998 ble født valper i minst fem av disse familiegruppene - jfr. Ulverapport 4-98/99 fra Høgskolen i Hedmark av 5.2.1999. Et uttak av paret vest for Glomma vil således bety en bestandsreduksjon i både norsk og skandinavisk sammenheng.

8. Genetikk og betydningen av hvert individ

Dosent Hans Ellegren i Sverige har gjennom sine DNA-studier av døde skandinaviske ulver påvist en betydelig nedgang i genetisk variasjon på 1990-tallet sammenlignet med 1980-tallet. Dette betyr at hvert enkelt individ i Skandinavia er svært viktig for artens overlevelsesmuligheter på sikt.

9. Ny informasjon etter at fellingstillatelsen ble gitt 25.1.1999

I tiden etter at fellingstillatelsen på paret vest for Glomma ble gitt den 25.1.1999 har det kommet ny informasjon om de skandinaviske ulvene som

bør gi Miljøverndepartementet viktige argumenter for å stanse den planlagte jakten. Nylig ble alfahannen i Leksandflokken avlivet på grunn av en rygg/hofte-skade - en skade som kan skyldes innavl. Det vil derfor ikke bli noen yngling i denne flokken i 1999. I Hagforsflokken har forskerne ikke hatt kontakt med den radiomerkete alfahannen på om lag en måned. Senderen kan ha sluttet å fungere, men dyret kan også være drept. I så fall vil enda en skandinavisk ulvflokk bli uten forøkelse i 1999. Om dette blir realitetene for inneværende ynglesong, og paret vest for Glomma i tillegg blir skutt, vil 30 % av det skandinaviske forplantningspotensialet for 1999 ha gått tapt.

10. Manglende faglig begrunnelse

DN har ved flere anledninger påpekt betydningen og verdien av hvert enkelt individ av ulv for artens overlevelse i Skandinavia. Dette er årsaken til at DN har gått imot telemetristudier på ulv (som representerer en belastning på hvert individ som bedøves - med fare for komplikasjoner og eventuell død) - jfr. brev fra DN til Naturvårdsverket av 21.11.1997 samt brev fra DN til Naturvårdsverket av 11.6.1998 med referat fra møte på Fornebu 31.3.1998. Bare to måneder senere - den 11.8.1998 - ga DN plutselig fellingstillatelse på den såkalte "Sollia-ulven", og etter ytterligere 5 1/2 måneder ble det gitt fellingstillatelse på et par. Ingen av fellingstillatelsene har blitt faglig begrunnet. Foreningen Våre Rovdyr kan ikke se at noen faglige forhold har endret seg dramatisk på denne korte tiden, og vi mener derfor at dette dreier seg om en uforsvarlig forvaltning av en direkte truet pattedyrart.

11. Feilinformasjon om sauetall

DN har oppgitt ulike tall for antall sauer i reviret til ulveparet vest for Glomma som grunnlag for fellingstillatelsen. De første tallene lå på 18.000-24.000. Da fellingstillatelsen ble gitt den 25.1.1999 var tallet sunket til 4.500 sauer i området. I følge tall fra Fylkesmannen i Hedmark (i brev til Foreningen Våre Rovdyr av 5.2.1999) ligger tallet på beitende sauer i ulveterritoriet på 733 - 2.806. Vi stiller i denne sammenheng et spørsmålsteg ved troverdigheten til DNs befatning med tallmateriale for sau som grunnlag for fellingstillatelse.

Med vennlig hilsen

Morten Bilet (sign.)
leder

Viggo Ree
medietalsmann

Kopi: Naturvårdsverket

Våre Rovdyr til kamp mot ulvejakt

Foreningen Våre Rovdyr mener Direktoratet for naturforvaltning (DN) bryter norsk lov og Bern-konvensjonen om truede dyrearter ved sitt klarsignal for felling av det ene av Norges ulvepar.

ARILD M. JONASSEN

Ulveparet har etablert sitt territorium i de vestlige deler av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner i Hedmark fylke. Medietalsmann i Foreningen Våre Rovdyr, Viggo Ree, varsler hard kamp mot fellingsvedtaket.

Hvis ikke Miljøverndepartementet omgjør direktoratets beslutning om avretting av ulveparet, går vi

til sivilt søksmål mot Staten for å bryte sine egne lover. Gis det likevel klarsignal for ulvejakten forut for retts-saken, går vi til namsretten for å stanse jegerne, sier Ree.

I en skriftlig klage over direktoratets fellingsstillatelse støtter Foreningen Våre Rovdyr seg til en juridisk betenkning laget av en spesialist på rovdyr-jus på oppdrag for foreningen.

Ekspedisjonssjef Torkel Ramberg i Miljøverndepartementet sier saken vil bli raskt avgjort når han får saken på sitt bord i neste uke, og at alle klager på fellingsvedtaket vil bli vurdert.

– Pinlig for Norge

Det er en av departementets tidligere eksperter på viltloven som har laget den juridiske betenkningen for Foreningen Våre Rovdyr, advokat Hans Peder Hvide

Bang. Han har også tidligere skrevet en juridisk avhandling om rovdyrforvaltningen.

Advokaten sier rett ut at rovdryrforkjemperne har en svært god sak hvis fellingsvedtaket ender i retts-salen. Han legger ikke skjul på at ulvesaken kan bli pinlig for Norge.

– Det var nemlig Norge, med Gro Harlem Brundtland i spissen, som tok initiativ til Bern-konvensjonen om truede dyrearter. Svært viktig rent juridisk i denne sammenheng er den tolkning Stortinget som lovgivende forsamling har gitt om konvensjonen, sier Hvide Bang.

Signatur-statene pålegges å bevare bestander av alle dyrearter. En stortingsmelding om rovdryrforvaltningen fra 1996–97 konstaterte at den skandinaviske ulvestammen er sterkt tru-

et. Det poengteres at ethvert tap innebærer en risiko for utryddelse.

Advokat Hvide Bang viser til følgende kommentar fra Stortinget som tolkning av Bern-konvensjonen:

«Norge har en klar forpliktelse til å verne om truede arter som sikrer deres levedyktighet over tid innenfor våre grenser».

Advokaten mener direktoratet også er på gale juridiske veier ifølge norsk lovverk, og at en avlving av ulveparet nettopp vil være et grunnskudd mot oppfyllelse av målet om en levedyktig norsk ulvestamme.

Forebyggende

Fellingsvedtaket begrunnes med at man skal forebygge skader på husdyr i kommentaren mener det ikke er lov-hjemmel for å ta livet av ulvene på et slikt grunnlag.

– Det må dokumenteres at det allerede er skjedd betydelig skade, påpeker han.

I klagebrevet fra Foreningen Våre Rovdyr nevnes det at det ble drept noen sauer i ulveparets territorium i fjor sommer, men at det ikke er påvist «skade av vesentlig betydning», slik loven krever.

– Beitesesongen var også over før den ene av ulvene kom dit. Den har altså beviselig ikke tatt sau der, men må likevel bøte med livet. Direktoratet vil gjøre et vesentlig innhugg i den truede norske ulvestammen. Det er totalt ti helnorske ulver, og så tar man livet av ett av våre to eneste ulvepar, de som skal føre ulvestammen videre, påpeker Ree opprørt.

Ulven ble fredet i Norge i 1981. Ree mener miljøvernminister Guro Fjellanger må gripe inn og sørge for at ulveparet får leve.

Aftenpostens morgenutgave 26. februar 1999

Ulvesaken:

- Norge blir uthengt som miljøråtass

Norge kan få en sak mot seg for brudd på Bernkonvensjonen for truede dyr og natur, hvis Miljøverndepartementet opprettholder vedtaket om å skyte et ulvepar i Hedmark.

ARILD M. JONASSEN

Sekretær Gianluca Silvestrini i Bernkonvensjonens sekretariat skrev et purrebrev til den norske regjering da Aftenposten ringte ham i helgen.

Det er Foreningen Våre Rovdyr som har varslet Bernkonvensjonens sekretariat i Strasbourg om at norske myndigheter vil skyte ett av to helnorske ulvepar i den truede skandinaviske ulvestammen.

Norge risikerer nå å bli uthengt som en miljøråtass i Europa. BBC Wildlife vil eksempelvis dekke avrettingen av ulvene og planene om skytefelt i bjørnens kjerneområde i Hedmark, sier medietalsmann i foreningen, Viggo Ree.

Saken vekker bekymring i Bernkonvensjonens sekretariat.

Saken varmer nå min kontorputt. Hvis Norge heller ikke besvarer brev nummer to eller ikke har noen fullgod forklaring på hvorfor ulvene skal avlives, blir saken oversendt til en byrågruppe for rovdylsaker i Bernkonvensjonen, sier Silvestrini.

Spesialistgruppen har møte 13. april. Der kan det bli anbefalt at det åp-

nes en sak for konvensjonsbrudd. En mulighet er at det sendes en ekspert til Norge for å vurdere vedtaket om avlving av ulvene som politisk press, men det er langt frem, sier Silvestrini.

Han påpeker at et endelig vedtak om å åpne en sak mot Norge for brudd på konvensjonen, først kan avgjøres i et årlig partismøte der alle 38 signaturstater deltar.

Flere muligg brudd

Hvordan er den umiddelbare reaksjonen i Bernkonvensjonens sekretariat på at Norge skal avlive to av 10 helnorske ulver i den sterkt utrydningstruede skandinaviske ulvestammen?

Det overrasker oss at ett ulvepar kan forårsake en slik «katastrofe» at de må avlives i et land med så store naturområder. Ulven er truet i Norge, som har forpliktet seg til å bidra med sikring av en levedyktig skandinaviske ulvestamme. Avlvingen av ulveparet er også vanskelig å forstå fordi eksempelvis Spania kan leve med sine 1800 ulver, sier sekretær Silvestrini.

Sekretæren avslører at purrebrevet som sendes norske myndigheter i neste uke, vil inneholde ytterligere to mulige brudd på konvensjonen der sekretariatet ber om en forklaring:

• Bjørn: Foreningen Våre Rovdyr har klaget på forslaget om å etablere skytefelt i Hedmark. Alle de tre foreslåtte alternati-

vene ligger innenfor bjørnens kjerneområde.

• Trekkfugler: Bellona har klaget til Bernkonvensjonen fordi norske myndigheter planlegger nye kraftlinjer i våtmarker ved Lista som truer trekkfuglens ferd.

Henvendelsen om skytefeltet er helt ny, men det er nå gått fire måneder siden vårt første brev om kraftlinjene som truer trekkfuglene. Der får Norge nå sin tredje purring, sier Silvestrini, som nå forventer et snarlig svar.

Han sier at brevene fra Bernkonvensjonens sekretariat til den norske regjering adresseres til Norges representant i konvensjonens årsmøter, spesialrådgiver Øystein Størkersen i Direktoratet for naturforvaltning. Størkersen understreker overfor Aftenposten at Norge vil svare på henvendelsene, men han kan ikke love noe svar i ulvesaken før en eventuell avlving.

I saken om de planlagte kraftlinjene som truer trekkfuglens ferd sør i Norge, har også direktoratet uttrykt sin bekymring. Det er et politisk spørsmål hvordan Norge skal forholde seg til både avlvingen av ulvene og trekkfugl-saken. Stort arbeidspress er årsak til at trekkfuglens sak ennå ikke er besvart, sier Størkersen. Han har i en årrekke vært Norges representant og har aldri opplevd at Norge er blitt gransket for mulig brudd på konvensjonen.

ADVOKATFIRMAET

BRYN, BJERKNES, WAHL-LARSEN & CO. ANS

MEDLEMMER AV DEN NORSE

Det Kgl. Miljøverndepartement
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Sendt til Nummer: 7000	TIL: Foreningen Våre Rovdyr	→ Telefax
	Fax. nr.: 32157822 V/Doc	
	Fra: Adv. Nils Ihlen Ramm	
	Dato: 5/3-99	Ant. sider: 1

Telefaks nr. 22 24 95 60

(M) e-løydokumentadvokat/måler for Høyesterett

FORVÆRSELSE 22 83 29 75

TELEFAKS 22 83 23 53

Oslo, 5. mars 1999

bg Q:nr/22279900 Miljøverndep brv 050

e-mail: nils-ihlen.ramm@bbwl.no

Deres ref.: 99/518/IMF

AVGJØRELSE AV KLAGE OVER VEDTAK OM FELLINGSTILLATELSE PÅ TO ULV I STOR-ELVDAL OG RENDALEN KOMMUNER

Jeg viser til dagens vedtak, der Direktoratet for Naturforvaltnings vedtak av 25. januar 1999 stadfestes med visse endringer i vilkårene for fellingstillatelse.

Undertegnede representerer Norges Naturvernforbund og Foreningen Våre Rovdyr, som er to av de organisasjoner som påklaget direktoratets vedtak av 25. januar d.å.

Mine klienter mener at departementets vedtak er ugyldig og har besluttet å få prøvet gyldigheten for domstolene. På denne bakgrunn krever mine klienter at departementet bestemmer at vedtaket ikke skal iverksettes før gyldigheten er rettslig prøvdt. Dersom bekræftelse på at departementet bestemmer utsatt iverksetning ikke mottas straks over førstkommande helg, vil mine klienter se seg nødt til å inngi begjæring om midlertidig forføyning for namsretten.

Det ligger i sakens natur at iverksettelse av vedtaket, med felling av de aktuelle ulver som mulig resultat, vil være irreversibelt. Direktoratet har selv uttalt at felling i høyeste grad er kontroversielt, og miljøverministeren har etter det som har vært referert på radio i dag, uttalt at dette har vært en vanskelig avgjørelse. På mine klienters vegne vil jeg derfor understreke betydningen av at vedtaket ikke blir iverksatt før gyldigheten er prøvdt av domstolene, og i hvert fall ikke før namsretten har tatt stilling til spørsmålet om midlertidig forføyning.

Kopi av brevet sendes Stor-Elvdal kommune pr. post og pr. telefaks nr. 62 46 46 07.

Med vennlig hilsen

BRYN, BJERKNES, WAHL-LARSEN & CO. ANS

Nils Ihlen Ramm

Nils Ihlen Ramm

KRONPRINSSENS GATE 5VI • 0251 OSLO • BANKGIRO 6001.05.03895 • KLIENTKONTO 6001.05.40499 • POSTGIRO 0805 2020469
FORETAKSNR. 951281980

Guro Fjellanger kan avgjøre ulveparets skjebne i dag

Det helnorske ulveparet vest i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner i Hedmark kan i dag få sin endelige dødsdom av miljøvernminister Guro Fjellanger.

ARILD M. JONASSEN

Ekspedisjonssjef Torkel Ramberg i Miljøverndepartementet vil overfor Aftenposten ikke avsløre om departementet følger vedtaket fra Direktoratet for naturforvaltning, som har innstilt på avlving av ulvene.

- En avgjørelse kan bli tatt i dag, eller kanskje til uken, sa Ramberg rett før departementet sendte ut innbydelse til pressekonferanse i dag om nettopp rovdyrforvaltningen.

I fjor høst ble det kjent at norske og svenske naturvernmyndigheter hadde inngått et samarbeid om etablering av åtte-ti ulvepar i Skandinavia som et første mål. Nå må direktoratet tåle

hard kritikk fra rovdyrvernerne for ikke å følge godt nok opp dette samarbeidet.

Dagen etter at Direktoratet for naturforvaltning (DN) i Trondheim vedtok avlving av ulveparet den 25. januar, var nemlig flere representanter for miljøverndepartementet og DN på møte om ulveforvaltningen hos sine svenske kolleger i Stockholm.

Sjefen for viltforvaltningen i det svenske Naturvårdsverket, Monika Stridsman, sier de der ikke fikk beskjed om at det allerede var fattet vedtak om felling av ulveparet.

- Vi fikk beskjed om at felling av de to ulvene ble vurdert, og vi uttrykte at dette etter vårt syn var dumt. Vi har nemlig selv mistet ulvepar i Sverige og sett konsekvensene. For få dager siden ga vi forøvrig avslag på felling av tre ulver i Sverige, hvorav minst én er grenseulv, som lever både på norsk og svensk side av grensen.

- Reagerer man i Naturvårdsverket på at norske kolleger innen ulveforvalt-

ningen ikke nevnte at beslutningen om felling av ett av to helnorske ulvepar var besluttet?

- Det ville ikke ha endret noe om vi på januar-møtet var blitt fortalt at avlving av ulveparet allerede var besluttet. Svenske myndigheter skal selvsagt ikke gripe inn i norske avgjørelser, men den felles ulveplanen forutsetter at vi skal orientere hverandre og utveksle synspunkter for å utvikle ulvestammen i Skandinavia, påpeker hun.

Medietalsmann Viggo Ree i Foreningen Våre Rovdyr synes norske myndigheter opptrådte høyst kritikkverdige ved å skjule fellingsvedtaket for sine svenske kolleger på ulvemøtet.

- Begge land hadde jo kort tid i forveien bekjentgjort det nære samarbeidet i den skandinaviske ulveforvaltningen. Jeg er overbevist om at svenske myndigheter etter dette i stor grad vil neglijsere norsk ulveforvaltning og heller bygge opp en ulvestamme tett inntil norskogrensen, sier Ree.

Aftenpostens morgenutgave 5. mars 1999

Likelydende brev

Deres ref

Vår ref
99/518- IMF

Dato

 MARS 1999

Avgjørelse av klage over vedtak om fellingstillatelse på to ulv i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner

Miljøverndepartementet (MD) viser til innkomne klager på Direktoratet for naturforvaltning (DN) sitt vedtak om fellingstillatelse på ulv i Stor-Elvdal og Rendalen kommuner av 25. januar 1999. DN har ved sin behandling av klagen i hovedsak funnet å opprettholde sitt vedtak. I samsvar med forvaltningsloven § 33 er saken dermed oversendt MD for endelig avgjørelse i medhold av forvaltningslovens § 34, jf. oversendelsesbrev av 26. februar 1999.

Det er innkommet klager fra:

- Dyrevernemda i Stor-Elvdal, jf. brev av 29.1
- Norges Bondelag, jf. brev av 1.2
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag, jf. brev av 5.2
- Stor-Elvdal kommune, Rovdyrutvalget, jf. brev av 9.2
- Fellesklage fra Stor-Elvdal og Sollia Bondelag, samt Stor-Elvdal og Sollia Sau- og Geitavlslag, jf. brev av 11.2
- Norskog, jf. brev av 12.2
- Hedmark Sau- og Geitavlslag, jf. brev av 14.2
- Norsk Sau- og Geitavlslag, jf. brev av 15.2
- Hedmark Bondelag, jf. brev av 15.2
- Verdens Naturfond, jf. brev av 15.2
- Svein Sørli, jf. brev av 15.2
- Foreningen Våre Rovdyr, jf. brev av 16. og 19.2
- Stor-Elvdal Grunneierforening, jf. brev av 16.2

Postadresse:
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Kontoradresse:
Myntgt. 2

Telefon - sentralbord:
22 24 90 90
Org. nr.:
972 417 882

Telefaks:

Saksbehandler:
Inger Marie Fevang
22245854

- Norges Naturvernforbund, jf. brev av 17.2
- Glommen Skogeierforening, jf. brev av 18.2
- Svenska Rovdjursföreningen, jf. brev av 19.2

Med bakgrunn i den foreliggende praksis m.h.t. organsisasjoners klageadgang, finner MD at Dyrevernemnda i Stor-Elvdal, Norges Bondelag, Rovdyrutvalget i Stor-Elvdal kommune, Hedmark Sau- og Geitavlslag, Hedmark Bondelag, Foreningen Våre Rovdyr, Norges Naturvernforbund, Norsk Bonde- og småbrukarlag, Norsk Sau- og geitavlslag, Verdens Naturfond, samt de lokale Bondelag og Sau- og Geitavlslag må anses å ha rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28.

Med bakgrunn i grunneierinteresser, legges videre til grunn at Norskog, Glommen Skogeierforening og Stor-Elvdal grunneierforening har rettslig klageinteresse.

Når det gjelder den Svenska Rovdjursföreningen, er MD av den oppfatning at også denne må anses å ha rettslig klageinteresse på bakgrunn av ulvestammens svensk/norske karakter og hvor Norge har inngått forpliktende avtale med Sverige om forvaltning av ulv.

Forsåvidt gjelder klagen fra Svein Sørli, fremgår det ikke av denne at hans tilknytning til saken går utover det å bebo et område med ulv. Det anses ikke tilstrekkelig til å oppfylle kravet om «rettslig klageinteresse» i henhold til forvaltningslovens § 28.

Klagene anses å være rettidig fremsatt i henhold til tre-ukers fristen i forvaltningsloven § 29 og klagen tas under behandling, jf. forvaltningslovens § 34.

Klagerne har i det vesentlige anført:

Ad selve tillatelsen til felling

I. Vedtaket lider av materielle kompetansemangler og er ugyldig:

a) «Forskrift om forvaltning av bjørn jerv, ulv og gaupe» § 3 åpner for felling dersom «...ulv volder betydelig skade på bufe...». Det vises til at skadene i det aktuelle område i 1998 var begrensede og at skadene øst for Glomma ikke er relevante. Forskriften hevdes videre ikke å hjemle felling under henvisning til en antesipert (foregrepet) skade som bærende argument, slik det her er gjort. Det anføres at det ikke er dokumentert at de aktuelle individ har gjort skade. Forskriften hjemler da ikke adgang til å felle disse. På bakgrunn av den praksis som har vært fulgt m.h.t. å avslå søknader om skadefelling utenom beitesesongen, er tillatelsen i strid med gjeldende regelverk og praksis.

b) Det anføres at bestanden er så sårbar at felling vil være i strid med nasjonalt regelverk og Bernkonvensjonen. Det vises til art. 6 og de muligheter for unntak som fremgår av art. 9, hvor felling først er aktuelt når det ikke finnes andre tilfredsstillende

løsninger og felling ikke vil være til skade for bestandens evne til å overleve. Det hevdes at ingen av disse to vilkår er oppfylt. Det vises til at antall ulv fremdeles er lavt, og at det er usikkerhet omkring bestandstilvekst, hensett også til hendelser på svensk side hvor nylig en alfahann (en av to lederdyr i flokken) døde og forskere mistet kontakt med en annen radiomerket alfahann. Det vises til at den Sør-Skandinaviske ulvbestanden ifølge forskning har en liten og synkende genetisk variasjon, hvilket kan representere en fare for bestandens overlevelse på sikt.

Det vises videre til at forpliktelsene etter Bernkonvensjonen hviler på hver enkelt kontraherende nasjon. Det vises til at Stortinget har gitt uttrykk for dette i Innst. S nr. 301 (1996-97) s. 6, hvor det heter at «Alle nordiske land har forpliktelser til å bevare bestander av alle arter som har tilhold i deres territorium, uten hensyntagen til de positive bevaringstiltak som blir gjennomført i naboland.»

c) Det anføres at det ikke foreligger hjemmel til å pålegge kommunene ansvaret med å forestå gjennomføringen av fellingstillatelsen, inklusive ansvaret for mediakontakt og informasjon, samt dekning av de økonomiske kostnader utover de 20.000,- som følger av vedtaket.

II. Vedtaket lider av prossuelle mangler som medfører ugyldighet. Det anføres at vedtaket bygger på uriktige skjønnsforutsetninger, lider av feil ved skjønnsavveiningen og representerer brudd på saksbehandlingsregler i forvaltningsloven:

a) Uriktige skjønnsforutsetninger:

Det vises til § 3 i forskriften som anviser at det skal tas hensyn til «områdets betydning som beitemark». Betydningen av dette momentet hevdes å være overdrevet, og det vises til at ulveparet benytter et mindre område enn det som er lagt til grunn, hvor antall sau og lam er lavere enn 4.500. Det anføres videre at det ikke er noen automatikk i at ulv tar sau og at det er mye hjortevilt i det aktuelle området. Området er for øvrig neppe valgt p.g.a. sauetetthet, ettersom etableringen skjedde etter beitesesongen.

Tillatelsen bygger på en forutsetning m.h.t. sonering/kjerneområde som hevdes å være i strid med «Stortingsmelding nr. 35 (1996-97) Om rovviltforvaltning» (heretter kalt rovviltmeldinga) og Stortingets behandling av denne. Forslaget om sonering har heller ikke den nødvendige politiske avklaring. Det anføres at kjerneområdet må være etablert administrativt og tiltaksmessig før det kan danne grunnlag for felling utenfor kjerneområdet.

b) feil ved skjønnsavveiningen:

Det anføres at praksis vedrørende forskriftens § 3 tilsier at skadefelling skal gjennomføres «i beitesesongen». Fellingen skal videre rette seg mot skadevoldende individ. Det er i dette tilfelle ikke påvist at noen av de to ulvene har gjort skade på bufe tidligere.

Vedtaket strider mot Stortingets forutsetninger ved behandlingen av rovviltmeldinga, idet felling iverksettes før målsettingen om minst 8-10 familiegrupper i Sør-Skandinavia er nådd. Rovviltmeldinga fastslår (på s. 74) at «Den skandinaviske ulvebestanden fremdeles er sterkt truet, og at ethvert tap av individ ut over den naturlige avgang vil kunne innebære en risiko for overlevelsessevnen til bestanden i framtida. Inntil videre må derfor ethvert individ av ulv ha et strengt vern.»

Det anføres at tiltaket ikke står i forhold til de konsekvenser felling vil innebære for bestanden.

Vedtaket representerer ensidig norsk forvaltning på tvers av skandinavisk samarbeid. Det anføres at vedtaket strider mot den ånd som ligger til grunn for samarbeidsavtalen med Sverige.

c) Vedtaket er mangelfullt begrunnet i forhold til kravet i forvaltningslovens § 25 da kravet om «vesentlig skade» ikke er tilstrekkelig begrunnet.

Ad vilkårene i tillatelsen

Det er anført at for at uttaket av de to ulvene skal kunne realiseres ved effektiv jakt, må det slippes opp på de rammene som følger av vilkårene. Rammene er for snevre geografisk, i tid og hva gjelder virkemidler sett i forhold til vanskelighetsgraden ved å felle ulv. Det vises bl. a. til de store strekninger ulv kan tilbakelegge i løpet av kort tid. Av disse hensyn må det foretas endringer i vilkårene, herunder:

- utvide tidsrommet for jaktutøvelsen, jf. vilkår nummer 1 i DN's vedtak. Det vises til at jakten nå er tillatt for et så kort tidsrom at det er vanskelig å effektivere den innenfor tidsrammen
- øke det geografiske jaktarealet, samt styrke mulighetene for forfølgingsrett utenfor dette området
- gis adgang til bruk av motoriserte kjøretøy, som scooter og helikopter
- høyne begrensning i antall jegere

-Kostnadene ved jakten må fullt ut dekkes av staten. De bevilgede kroner 20.000,- vil ikke på langt nær være tilstrekkelige til å dekke alle omkostninger forbundet med gjennomføringen av jakten.

Direktoratets vurdering:

DN har på bakgrunn av klagerens anførsler, i samsvar med forvaltningslovens § 33, foretatt en ny vurdering av sitt vedtak av 25. januar 1999. DN har med enkelte reservasjoner innstilt på å opprettholde sitt tidligere vedtak. Vilkår nummer 2 i DN's vedtak, om geografisk avgrensning av jakten og mulighetene til å forfølge ulv ut av jaktområdet, foreslås endret slik at muligheten til å forfølge ulven ut av jaktområdet utvides noe. I tillegg til å kunne forfølge såret ulv, tilrådes at ulv «tatt ut innen det angitte

leveområdet for det revirhevdende paret» også skal kunne forfølges, dog bare vest for Glomma.

Videre har DN tilrådet endring i vilkår nummer 7. Begrensningen m.h.t. antall jegere, foreslås fjernet. Av hensyn til kontinuitet i jaktutøvelsen tilrådes det at det gis mulighet til å oppnevne et høyere antall jegere.

Vilkår nummer 9 omhandler kostnadsdekning av administrering/organisering og eventuelt fellingsvederlag på 20.000,-. Dette foreslås endret slik at beløpet som skal stilles til disposisjon fastsettes etter nærmere avtale mellom direktoratet og Stor-Elvdal kommune.

Det vises for øvrig til direktoratets oversendelsesbrev av 26. februar for såvidt gjelder utfyllende begrunnelse direktoratets standpunkt.

Departementets merknader:

Ad materiell og prosessuell kompetanse til å tillate felling:

Direktoratets vedtak er truffet i medhold av § 12 i «Lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet» (heretter kalt viltloven), jf. § 3 i «Forskrift om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe» fastsatt ved Kgl. res. 9. juli 1993 (heretter kalt forvaltningsforskriften).

Viltlovens § 12 hjemler adgang for DN til å gi nærmere regler om tillatelse til felling av «...et bestemt antall individer av en rovviltart som gjør skade av vesentlig betydning på bufe eller tamrein.»

Forvaltningsforskriften er gitt i medhold av viltlovens §§ 9, 12, 26 nr. 3 og 4, 35, 48 og 50. Forskriftens § 3 hjemler adgang til å gi fellingstillatelse dersom «ulv volder betydelig skade på bufe». Ved avgjørelsen skal det i henhold til § 3, 2. ledd *tas hensyn til størrelse og sammensetning av vedkommende rovviltbestand, områdets betydning som beitemark og skadenes omfang og utvikling* (uthevningene er gjort her).

Forutsetningen for å kunne tillate skadefelling er at rovviltarten må anses levedyktig på lang sikt. Dette fremgår av retningslinjene til bestemmelsen, men ligger også som en forutsetning gjennom Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen.

Hvert enkelt deltakerland i Bernkonvensjonen har en selvstendig forpliktelse til å sikre og opprettholde levedyktige bestander av arter som er omfattet av konvensjonen, og som naturlig finnes innenfor landegrensene.

Ulv er listet opp i Bernkonvensjonens Vedlegg II og er da underlagt et spesielt vern etter konvensjonen.

Art. 6, 1. ledd, bokstav a) pålegger bl.a. kontraherende parter å forby alle former for forsettlig dreping.

Unntak fra dette forbud kan gjøres med hjemmel i art. 9 forutsatt at:
det ikke er noen annen tilfredsstillende løsning og unntaket ikke vil være skadelig for vedkommende bestands overlevelse.

I tillegg må tiltaket være motivert - *for å avverge alvorlig skade på avling, husdyr, skog, fiske, vann eller andre former for eiendom.*

Ulvebestandens levedyktighet

Den sør-skandinaviske ulvenbestanden har fra slutten av 1980-tallet hatt en klar og tiltagende vekst. Fra 1990 har det vært en gjennomsnittlig årlig tilvekst på 25 - 30 %. Det vises til direktoratets vedtak av 25. januar s. 1, siste avsnitt, samt direktoratets brev av 26. februar s. 11, punkt 3.1. Bestanden i Sør-Skandinavia vinteren 1997/98 talte 50-72 dyr. Det er påvist 6 familiegupper i Sør-Skandinavia, samt flere revirhevdende par.

Forsåvidt gjelder vurderingen av vekstpotensiale og levedyktighet, også sett i lys av de to alfadyrene på svensk side, slutter departementet seg til direktoratets vurdering og konklusjon forsåvidt gjelder det biologiske grunnlag.

Departementet er videre enig i den tolkning av rovviltmeldinga som er lagt til grunn, hvor det anses å være rom for felling før målsetningen om 8-10 familiegupper er nådd, forutsatt at ethvert uttak vurderes opp mot kravet om fortsatt tilvekst i bestanden slik at måloppnåelsen ikke hindres. I dette tilfelle vil konsekvensen av et uttak av de to aktuelle dyr etter departementets vurdering være en forsinkelse av måloppnåelsen, og ikke muligheten for å nå målet. Departementet vil i denne sammenheng særlig peke på DN's vurdering under punkt 3.1 siste avsnitt, samt punkt 3.4 s. 17 om forholdet til Bernkonvensjonen. Det vises også til punkt 3.4 s. 15, hvor det bl. a. vises uttalelse fra komiteèn i Innst. S. nr. 182 (1991-92).

Departementet finner at felling av de to individer neppe vil være i strid med de forutsetninger som følger av forskriftens § 3, sett i lys av Stortingets målsetting om minst 8-10 familiegupper av ulv i Sør-Skandinavia.

Vilkåret «...volder betydelig skade på bufe...»:

Når det gjelder hvilket subjekt som er gjenstand for skadefelling, er det anført at det bare er hjemmel til å felle skadevoldende individ og at det ikke foreligger dokumentasjon på at de to ulvene har gjort slik skade som er nødvendig etter bestemmelsen.

Viltlovens § 12 sier at departementet etter nærmere regler kan gi «tillatelse til felling av et bestemt antall individer av en rovviltart som gjør skade av vesentlig betydning på bufe eller tamrein.»

Miljøverndepartementet tolker ordlyden i denne bestemmelsen slik at den ikke er til hinder for at andre enn det skadevoldende individ kan felles, forutsatt at arten gjør slik

skade som loven fordrer. Det vises også til Inge Lorange Backers «Naturvern og naturinngrep» 1986 utgave hvor det på s. 337 uttales at «Fellingstillatelsen gis for et bestemt tidsrom og for et bestemt antall individer, som ikke nødvendigvis trenger å være de som har voldt skade.»

Heller ikke ordlyden i forskriftens § 3 kan etter departementets oppfatning være til hinder for at andre individer enn skadevolder kan felles. Forskriften sier «bjørn, jerv eller ulv som volder betydelig skade», hvilket etter en naturlig språklig forståelse peker på arten. Dette underbygges av kommentarene til § 3 som sier at tillatelsen *i utgangspunktet* (uthevet her) skal rettes mot bestemte individer som gjør betydelig skade. Siden formålet med bestemmelsen er å avverge skade, er det etter departementets oppfatning mulig å tillate felling av slike dyr, dersom hensynet til å avverge fremtidig skade derved kan ivaretas. Retting av felling mot skadevoldende individ kan etter dette ikke anses som et rettslig krav under enhver omstendighet.

I dette tilfellet har det vært gjentatte skader innenfor det aktuelle området. Ut fra de foreliggende opplysninger fra DN og forskningsmateriale m.h.t. ulvs vandringsområder og adferd (jf. «Vargen» utgitt av svenska Jägereforbundet 1998 s. 38 flg.) legger departementet til grunn som overveiende sannsynlig at den ene ulven er sammenfallende med den såkalte «Sollia-ulven» som det ble utstedt skadefellingstillatelse på 1998. Når det gjelder den andre ulven, foreligger som påpekt ingen dokumentasjon på at den har voldt skade.

Departementet viser til DN's uttalelse på s. 17 i oversendelsesbrevet, hvor det fremgår at paret sannsynligvis er rekruttert fra familiegruppa øst for Glomma hvor det har vært betydelige ulveskader, og at slik adferd i stor grad overføres mellom individer fra samme sosiale gruppering. Av hensyn til skadepotensialet, sett i sammenheng med målsetningen om ikke å ha ulv i sauetette områder vest for Glomma, finner departementet at det vil være uhensiktsmessig å bare felle én av de to ulvene.

Når det gjelder anførselen om at fellingstillatelse bare kan gis i beitesesongen, er departementet av den oppfatning at dette heller ikke kan anses som en absolutt rettslig skranke. Det vises også her til at ordlyden i forskriften åpner for en slik tolkning, hvilket støttes av kommentaren til § 3 som sier at tillatelsen *i sin alminnelighet* (uthevet her) kun skal utstedes i den periode av året hvor skader oppstår. Som direktoratet har påpekt, har tillatelse til skadefelling utenfor beitesesongen vært gitt tidligere, bl. a. i forbindelse med fellingstillatelse av den såkalte «Vegårdsheiulven» i vintersesongen i 1983.

Det har vært anført at rettsregelen er til hinder for å felle under henvisning til antepert skade som bærende argument. Forvaltningsforskriften er hjemlet bl. a. i villlovens § 12. Departementet viser til den redegjørelse vedrørende rettsoppfatningen omhandlet i DN's oversendelsesbrev av 26. februar punkt 3.2. Departementet er enig i at ordlyden i såvel villlovens § 12 som forskriftens § 3 må tolkes utvidende, slik at også tilfelle hvor det ikke foreligger en akutt skadesituasjon etter forholdene vil kunne omfattes. Dette

støttes også av ordlyden i forskriftens § 3, 2. ledd, som gir anvisning på en samlet vurdering hvor det også skal tas hensyn til skadenes utvikling. Det vises også til oversendelsesbrevets punkt 3.3, vedrørende uttak av jervunger fra hi på bakgrunn av fremtidig skadepotensiale.

Det vises videre til DN's vurdering av skadehistorikk, sannsynlighet for skade og skadepotensiale i området, jf. bl. a. oversendelsesbrevet s. 17, hvor det fremgår at det anses å være stor sannsynlighet for at det vil oppstå omfattende skader på sau i området dersom det etablerer seg en familieguppe i dette området, en skadesituasjon som vil være vanskelig å kontrollere sommerstid.

Forsåvidt gjelder kravene til skaden, oppstiller viltlovens § 12 et vesentlighetskrav. Forvaltningsforskriften vilkår er «betydelig skade», jf. § 3. Departementet er av den oppfatning at den skade det her er tale om må anses som betydelig og slutter seg her til DN's vurdering i vedtak av 25. januar s. 2, samt brev av 26. februar s. 16.

Områdets betydning som beitemark

Dette vilkåret er sentralt forsåvidt gjelder ivaretagelsen av næringsinteresser og muligheten for å utnytte utmarksbeitene, som er den andre hovedmålsetningen i ulveforvaltningen og som er kommet klart til uttrykk i rovviltmeldinga og Stortingets behandling av denne.

Departementet er enig med DN i avgrensningen av det aktuelle området. Departementet er videre av den oppfatning at dette områdes betydning som beitemark må anses som stor og viser til DN's vurdering i brev av 26. februar s. 16 under «Områdets betydning som beitemark»

Forebyggende tiltak

Forskriftens 3. ledd sier «Før fellingstillatelse gis skal det vurderes om det istedet kan gjennomføres forebyggende tiltak (uthevet her) for å begrense skadene.»

Bernkonvensjonens art. 9 gir anledning til å felle bl. a. under forutsetning av det ikke er andre tilfredsstillende løsninger.

I dette tilfellet vil en unnlattelse av å felle sannsynligvis innebære store konsekvenser for bufe som vanskelig vil kunne avverges på annen måte. Det vises til DN's vurdering i vedtak av 25. januar nederst på s. 2. Det vises videre til DN's brev av 26. februar s. 17 om «Forebyggende tiltak», hvor det bl. a. uttales at »DN kan heller ikke se andre effektive forebyggende tiltak som innenfor en forsvarlig driftsmessig og økonomisk ramme vil kunne gjennomføres allerede til sommeren.»

Departementet er enig i direktoratets vurdering og konklusjon på dette punkt.

Departementet finner ut fra en samlet vurdering av momentene i denne saken at de nødvendige vilkår for felling er oppfylt.

Når det gjelder anførselen om at det ikke foreligger hjemmel for å pålegge kommunen felling, vil departementet vise til viltlovens § 4, hvor det fremgår at kommunen er viltmyndighet. Ettersom direktoratet er overordnet viltmyndighet, er departementet av den oppfatning at tillatelsen kan legges til kommunen i medhold av organisasjons- og instruksjonsmyndighet. Departementet ser imidlertid at det kan være hensiktsmessig med bistand forsåvidt gjelder endel praktiske sider av saken bl. a. på bakgrunn av den spesielle oppmerksomhet som er knyttet til saken.

Ad kompetanse/hensiktsmessighet forsåvidt gjelder tillatelsens vilkår:

Det er anført at det av hensyn til å få en reell og effektiv jakt er nødvendig å slippe opp på en rekke av de begrensninger som ligger i vilkårene i vedtaket av 25. januar.

For det første kreves det at tidsrommet for jaktutøvelsen utvides i tid. Det praktiske vil på dette tidspunkt eventuelt være en forlengelse utover 15. april 1999. Departementet legger til grunn at det vil være mulig å felle de aktuelle individer innenfor den gitte tidsramme. Departementet støtter DN's vurdering m.h.t. at jakten ikke skal komme i konflikt med yngletiden og viser til brev av 26. februar punkt 3.5 s. 18.

For det andre er det anført at jaktarealet må utvides og at mulighetene for å forfølge ulven ut av dette området må styrkes. Forsåvidt jaktarealet, så er avgrensningen av dette bl. a. foretatt ut fra en vurdering av parets revir i forhold til skadepotensialet. Departementet støtter DN's begrunnelse og konklusjon om at selve jaktarealet ikke utvides.

Forsåvidt gjelder mulighetene for å forfølge ulvene ut av jaktområdet, så har DN i sitt brev av 26. februar innstilt på å utvide dette vilkåret noe.

Utvidelsen består i at ulv ikke bare skal kunne forfølges som såret, men også når den «...er tatt ut innen det angitte leveområdet for det revirhevdende paret... Slik forfølgning kan bare skje vest for Glomma». Departementet forstår dette dithen at ulven kan forfølges ut av området forutsatt at den er sporet, dog bare vest for Glomma. Departementet finner at hensynet til å rette fellingen mot riktig individ er tilstrekkelig ivaretatt selv om forfølgelsesadgangen utvides ut fra denne forutsetning og slutter seg til DN's syn.

Flere av klagerne har anført at det må tillates bruk av motoriserte kjøretøy som scooter og helikopter. Departementet vil presisere at den klare hovedregel er at slike midler ikke tillates benyttet under jakten. Som direktoratet også påpeker åpner imidlertid viltlovens § 12 og forskriftens § 3 for at skadefellingsjakt kan gjennomføres uten hensyn til begrensninger i jaktutøvelsen som ellers gjelder.

Hvorvidt det skal gis adgang til bruk av slike midler må vurderes konkret og i lys av Bernkonvensjonens forpliktelser. Art. 8 pålegger kontraherende parter å forby bruken av alle ikke-selektive fangstmetoder og bruken av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især de metoder som er angitt i konvensjonens Vedlegg IV, hvorunder bruk av luftfartøy og motorkjøretøyer i bevegelse er forbudt ved jakt. Unntaksbestemmelsen i artikkel 9 gir bare mulighet til å fravike kravene som følger av art. 8 forutsatt at det ikke er andre tilfredsstillende løsninger.

Departementet vurderer situasjonen slik at felling under de forutsetninger som ligger i tillatelsen, vil være tilstrekkelig for å oppnå det ønskede resultat og at slik fremgangsmåte må prøves før man eventuelt åpner for bruk av motorkjøretøyer. Det vises til DN's vurdering på dette punkt. Dersom jakt på disse kriterier likevel skulle vise seg utilstrekkelige, er departementet av den oppfatning at DN må ta bruken av motoriserte virkemidler opp til ny vurdering.

Når det gjelder anførselen om at begrensningen i antall jegere må høynes av hensyn til effektiv felling, har DN innstilt på å fjerne den setning hvor begrensningen på 10 fremgår, jf. vilkår nummer 7, annen setning. Videre foreslåa at det av hensyn til kontinuiteten i jaktutøvelsen skal kunne oppnevnes et høyere antall enn 10.

Departementet mener at det av hensyn til å ha en kontrollert og ansvarlig jaktutøvelse, er hensiktsmessig å holde antall jegere på nokså lavt nivå. Departementet finner å støtte dette vilkår, slik det er utformet i DN's brev av 26. februar s. 20. Det vises for øvrig til den begrunnelse som der fremkommer.

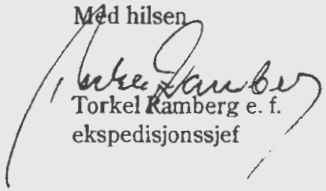
Når det gjelder kostnadsdekningen knyttet til selve jakten, vilkår nummer 9, støtter departementet den endringen som fremgår av DN's brev av 26. februar.

Departementet er videre av den oppfatning at det ikke foreligger prosessuelle feil av en slik karakter at det kan ha hatt innvirkning på vedtakets innhold, jf. prinsippet i forvaltningsloven § 41.

Konklusjon:

Direktoratet for Naturforvaltnings vedtak av 25. januar 1999 stadfestes med de endringer i vilkår nummer 2, 7 og 9, som fremgår av direktoratets oversendelsesbrev av 26. februar 1999, og de endringer vedrørende vilkår nummer 3 som fremgår av dette vedtak.

Mød hilsen

Torkel Røamberg e. f.
ekspedisjonssjef

Pål Vidar Sollie
avdelingsdirektør

Likelydende brev til:

- Dyrevernemnda i Stor-Elvdal
 - Norges Bondelag
 - Norsk Bonde- og Småbrukarlag
 - Stor-Elvdal kommune, Rovdyrutvalget
 - Fellesklage fra Stor-Elvdal og Sollia Bondelag, samt Stor-Elvdal og Sollia Sau- og Geitavslag
 - Norskog
 - Hedmark Sau- og Geitavslag
 - Norsk Sau- og Geitavslag
 - Hedmark Bondelag
 - Verdens Naturfond
 - Svein Sørli
 - Foreningen Våre Rovdyr
 - Stor-Elvdal Grunneierforening
 - Norges Naturvernforbund
 - Glommen Skogeierforening
 - Svenska Rovdjursforeningen
 - Direktoratet for Naturforvaltning
 - Naturvårdsverket, Sverige
 - Fylkesmannen i Hedmark
 - Fylkesmannen i Oppland
 - Ringebu kommune
 - Ringebu fjellstyre
 - Norges miljøvernforbund
 - Samarbeidsrådet for naturvernsaker
 - NINA
 - KS
 - NJFF
- Kopi til:
- Landbruksdepartementet
 - Utenriksdepartementet
 - Kommunal- og regionaldepartementet

Østen skal SKYLTE ULVEN

Av LARS CHR. WEGNER og LARS ERIK SKREFSRUD (foto)

ELVERUM/OSLO (VG) Her er mannen som fra nå av er ulvens verste fiende. Østen Østensen (47) leder jaktlaget som mandag starter ulvejakten i Østerdalen.

Koppang-bonden er forberedt på at samtidig som han selv skal jakte på ulven, vil mediene og opinionen jakte på ham.

- Det er ikke annerledes å skyte ulv enn å skyte andre dyr. Noen skal gjøre det, og vi har sagt at vi stiller opp. Men vi har pratet en del i jaktlaget om hvor stor oppmerksomhet dette vil få i mediene, og brukt en del tid på å forberede oss på dette, sier Østensen.

I helgen gjør det ti mann store jaktlaget sine siste forberedelser, og prøver samtidig å lokalisere de dødsdømte ulvene. Mandag tar selve jakten til.

For øyeblikket

befinner ulvene seg trolig nord i jaktområdet, vest for Glomma og opp mot kommunegrensen mot Alvdal.

Jaktleder Østensen har selv aldri sett Koppangsulven med egne øyne, eneste nærkontakt med arten er eksemplarer som har vært i fangenskap.

Østensen er bonde, men har ikke drevet med sau på mange år. Han har imidlertid stor forståelse for sauebøndene i Midt-Østerdal som har vært utsatt for ulveplager.

- Hva mener du selv om ulven?

- Det er ikke plass for den i Stor-Elvdal kommune, de som vil beholde ulven får finne andre steder å

! Svensk politi tiler på ryktene om at en av de norsk-svenske ulvene torsdag skal ha blitt skutt på svensk side av grensen i Charfottenberg-området. - Naturvårdsverket fikk flere anonyme tips, og varslet politiet. Men så langt finner vi ingen bevis for at det er skutt noen ulv. Vi har også snakket med ulveforskere som ikke savner noen ulv i dette området foreløpig, sier lensmann Lars Eriksson i Arjang til VG.

ULVEJAGER: Østen Østensen jaktet på Koppangsulven i fjor høst, men lyktes ikke. Mandag starter jakten igjen.

Dyrevernere vil saksoke staten

Foreningen Våre Rovdyr og Norges Naturvernforbund er villig til å gå til søksmål mot Staten for å stanse ulvejakten. Bare et par timer etter miljøvernministerens avgjørelse, ba advokat Nils Ihlen Ramm departementet om å utsette iverksettelsen av fellingstillatelsen.

- Får vi ikke medhold, vil vi mandag

gå den. Det er dessuten langt fra sannheten at ulven er truet, totalt i verden finnes det et stort antall ulv, sier Østensen.

I tillegg til de ti jegerne i jaktlaget på Koppang, vil også jegere fra Rendalen delta på skift under jakten.

Helikopter

Da miljøvernminister Guro Fjellanger i går felte den endelige dødsdommen over ulven, åpnet hun samtidig for at det kan bli aktuelt å ta i bruk motoriserte hjelpemidler som helikopter og snøscooter hvis jegerne ikke

gå til namsretten med begjæring om midlertidig forføyning, slik at retten kan få vurdert lovligheten av ulvejakten, sier Ihlen Ramm.

De to foreningene mener at den statlige ulvejakten strider både mot villulven og Bernkonvensjonen, og vurderer å gå til søksmål mot Staten ved Miljøverndepartementet.

har fått ha på ulven innen tidsfristen 15. april.

Ulveforsker Petter Wabakken og hans medarbeidere ved Høgskolen i Hedmark deltar ikke i jakten, men mener at de to ulvenes sjanser til å unnsilpe jegerne er minimale.

- Nå som det er kanskje så mye som en halvmetr nysnø, er ulvene sjanseløse. Ulvene synker ned i nysnøen, og snøen rekker dem til ryggen. I gamle dager var det vanlig at jegerne reit og slett gikk inn ulvene med ski, og deretter skjøt dem eller slo dem i hjel, sier Wabakken.

Snø stopper ulvejegerne

De voldsomme snømassene i østerdalsområdet de siste døgnene har skapt vansker for ulvejegerne i oppsporingen av de to dødsdømte ulvene vest for Glomma.

-Vi kommer neppe i gang med jakta før i begynnelsen av uka, sier

leder av jaktlaget, Østen Østensen, til Dagbladet. Tre mann var lørdag i gang med å spore opp de to dyra etter at miljøvernminister Guro Fjellanger fredag ga endelig klarsignal til den første storstilte ulvejakta i Norge siden Vegårshei-ulven ble sendt til de evige jaktmarker i januar 1984.

-Vi er tolv mann i jaktlaget nå, og vi skal

samles til et møte søndag kveld, forteller Østensen.

I vær som dette, med over meteren med løsnø, foretrekker ulven som oftest å ligge helt i ro.

Norges Naturvernforbund og Foreningen Våre Rovdyr har ved advokat Nils Ihlen Ramm sendt begjæring om midlertidig forføyning

til namsretten i Oslo, der man framfører at jaktvedtaket er i strid med norsk lov.

Namsretten behandler trolig saken mandag eller tirsdag. Dersom det sannsynliggjøres at Fjellangers fellingsløyve kan være i strid med villloven, vil ulvejakta bli stanset til saken behandles i vårt ordinære rettsystem.

Ulvene til fjells – jakta utsatt

De to dødsdømte ulvene har rømt til fjells. Nå går gråbein i et ufyselig vær i fjellområdet Gråhøgda like øst for Rondane, og det er lite som taler for at det blir jakt på dyrene i dag.

Det tolv mann store jakt-

laget var samlet på Koppang i går, og kunne bare konstatere at det ikke blir noen jaktstart som planlagt mandag morgen. **Men spaningen etter dyra fortsetter.**

Begge dyra ble sett lørdag, og også i går var

folk fra jaktlaget på sporing etter de to ulvene.

I dag tar namsretten trolig stilling til om jaktvedtaket er lovstridig. Norges Naturvernforbund og Foreningen Våre Rovdyr krever jakten stoppet.

Lokalkontakter:

Øst-Finnmark

Hans Dransfeld
9930 Neiden
p 78 99 63 07

Vest-Finnmark

Tom Eirik Ness
Miljøvernkontoret
9520 Kautokeino
a 78 48 58 00
p 78 48 50 37

Nord-/Midt-Troms

Hans Prestbakmo
Trollbakken 6
9220 Moen
p/a 77 83 13 24

Sør-Troms

Ole Halvorsen
Straumen
9410 Borkenes
p 77 09 24 92

Hordaland

Rune Olav Vetås
Kolstibotn 54
5098 Bergen
p 55 27 04 93

Rogaland

Svein Efteland
Toreskogvn. 35
4060 Kleppe
p 51 42 62 47
a 51 42 11 07

Vest-Agder

Eivind Mauland
4653 Hægeland
a 38 02 22 65

Aust-Agder

Arne Flor
Bergstien 18
4800 Arendal
p 37 03 16 95
mobil 94 29 86 26

Vestfold

Helge Schjerve
Evjuveien 3
3647 Hvittingfoss
p 32 76 82 74

Buskerud

Viggo Ree
Pamperudbakken
3530 Røyse
p 32 15 77 15
mobil 94 41 22 30
faks 32 15 78 22

Valdres

Svein Sorli
Vestringsbygda
2910 Aurdal
p 61 36 46 94

Land

Geir Høitomt
Rute 527
2870 Dokka
p 61 11 13 20

Ottadalen

Per Bådshaug
Boks 155
2686 Lom
p 61 21 14 18

Dovre/Rondane

Terje Hareide
Boks 184
2660 Dombås
p 61 24 00 55
mobil 94 83 24 70

Røros

Tom Johansen
Skjevdalen
7460 Røros
p 72 41 38 35

Nord-Østerdal

Hans J. Engan
2500 Tynset
p 62 48 04 40

Sør-Hedmark

Ole-J. Myhrvold
Hyttbakkstien 9
2200 Kongsvinger
p 62 81 52 22

Aurskog/Høland

Svein Evensen
Lille Husebyvei 9
0379 Oslo
p/a 22 52 05 68

Haldensområdet

Johnny Eriksen
Frøyasvei 37
1782 Halden
p 69187110
mobil 94 31 65 99
a 69303200

Innhold:

Leder: Takk for meg, <i>Morten Bilet</i>	side 60
Den utrolige historien om det dødsdømte ulveparet, <i>Morten Bilet</i>	side 61
Våre Rovdyr forsinket..., <i>Viggo Ree</i>	side 62
Strategi for forvaltning av ulv i 1999, <i>DN</i>	side 70
Protest mot norske myndigheters planer om felling..., <i>FVR</i>	side 76
Fellingstillatelse på ulv i Stor-Elvdal og Rendalen..., <i>DN</i>	side 79
Forespørsel Naturvårdsverket..., <i>FVR</i>	side 87
Skrivelse om tilstand att fälla varg, <i>Naturvårdsverket</i>	side 88
Klage, fellingstillatelse på ulvepar i Stor-Elvdal og Rendalen..., <i>FVR</i>	side 89
Klage på fellingstillatelse på ulvepar i Stor-Elvdal og Rendalen..., <i>FVR</i>	side 98
Påklage av DN's fellingstillatelse av 25.1.1999, <i>Advokatfirma Bryn...</i>	side 104
Avgjørelse av klage over vedtak om fellingstillatelse..., <i>MD</i>	side 106

**Returadresse: Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
2151 Årnes**